

Mendelova univerzita v Brně
Agronomická fakulta
Ústav aplikované a krajinné ekologie

**Agronomická
fakulta**

**Mendelova
univerzita
v Brně**

Sociologie obce Podolí
Diplomová práce

Vedoucí práce:
doc. RNDr. Antonín Vaishar, CSc.

Vypracoval:
Bc. Jan Jež

Brno 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: **Sociologie obce Podolí** vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:.....

.....

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji doc. RNDr. Antonínu Vaisharovi, CSc. za odborné vedení, cenné rady a informace při zpracovávání diplomové práce. Chci také poděkovat starostovi obce Podolí Ing. Vítězslavu Eliášovi a kronikáři obce panu Jiřímu Čalkovskému za poskytnuté podklady a informace při psaní této práce. V neposlední řadě děkuji mé rodině za podporu během celého studia.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá sociologií obce Podolí, která se nachází v Jihomoravském kraji, okrese Brno-venkov. Teoretická část je zaměřena na vznik a vývoj sociologie, vymezení a definici venkova, zakončena proměnou venkovské společnosti. Praktická část se zabývá komplexní charakteristikou vybrané obce, která je zpracována na základě studia dokumentů a vlastního empirického průzkumu. Pomocí dotazníkového šetření a rozhovoru byla zkoumána spokojenost se životem v obci. Výsledky byly zpracovány prostřednictvím tabulek a grafů. Výzkum prokázal, že i přes některé nedostatky je obec Podolí vhodným místem pro spokojený a kvalitní život. Mezi hlavní přednosti patří infrastruktura, vybavenost obce a její výhodná poloha k městu Brnu.

Klíčová slova

Sociologie, venkov, společnost, obyvatelstvo, kvalita života, dotazníkové šetření

ABSTRACT

This diploma theses deals with rural sociology. It studies Podolí, a village situated in the neighbourhood of the City of Brno, the capital of South Moravia, Czech republic. The theoretical part focuses on the beginning and development of sociology, sets up the characteristics and definition of rural areas and finally, deals with the changes of rural society. The practical part looks into the complex characteristics of Podolí, based on own empirical research. Using the instruments of survey and interview, the village life satisfaction was researched. The results are shown in tables and charts. The research shows that except for a few drawbacks, Podolí is a place allowing satisfactory living of good quality. The main assets include infrastructure, public facilities and a convenient location close to Brno.

Key words

Sociology, rural area, society, residents, quality of life, survey

OBSAH

1 ÚVOD.....	9
2 CÍL PRÁCE	10
3 ÚVOD DO SOCIOLOGIE	11
3.1 Co je to sociologie?.....	11
3.2 Nástin vývoje sociologie.....	11
3.2.1 Vývoj zahraniční sociologie	11
3.2.2 Vývoj české sociologie	13
4 VENKOV.....	14
4.1 Definice venkova	14
4.2 Přístupy k vymezení venkova	15
4.2.1 Vymezení venkova na evropské úrovni.....	15
4.2.2 Vymezení venkova v ČR.....	16
4.3 Typologie venkovského prostoru.....	18
4.4 Venkov versus město	20
4.5 Rurální sociologie	21
4.5.1 Sociologia Ruralis.....	23
4.5.2 Eastern European Countryside.....	25
5 PROMĚNA VENKOVSKÉ SPOLEČNOSTI.....	27
5.1 Sociální služby.....	29
5.2 Sociologie rodiny.....	30
5.3 Společenský život na venkově.....	31
5.4 Infrastruktura a občanská vybavenost obce	31
6 OBEC PODOLÍ	33
6.1 Vymezení území	33
6.2 Historie obce.....	33
6.3 Socio-demografická charakteristika obce	35

6.3.1 Základní charakteristika.....	35
6.3.2 Poloha a širší vztahy	36
6.3.3 Využití území.....	37
6.3.4 Přírodní hodnoty	37
6.3.5 Kulturní hodnoty.....	38
6.4 Obyvatelstvo obce a jeho vývoj.....	39
6.4.1 Vývoj počtu obyvatel.....	40
6.4.2 Pohyb obyvatelstva	41
6.4.3 Demografická struktura	42
6.4.4 Etnická a religiózní struktura.....	43
6.4.5 Ekonomická struktura	45
6.4.6 Trh práce	46
6.4.7 Infrastruktura	46
6.5 Obec	47
6.5.1 Vybavenost obce.....	47
6.5.2 Významní rodáci.....	48
6.5.3 Starousedlíci a novousedlíci	49
6.5.4 Kultura a vzdělání	50
6.5.5 Spolky a organizace	51
6.5.6 Společenský život v obci	52
6.5.7 Obecní samospráva	53
6.6 Rodina a domácnost.....	56
6.6.1 Volný čas	57
7 METODIKA	58
8 VÝSLEDKY	59
8.1 Dotazníkové šetření	59
8.2 Rozhovor.....	63

9 DISKUZE A ZÁVĚR	66
10 POUŽITÁ LITERATURA	68
11 SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	73
12 PŘÍLOHY	75

1 ÚVOD

Většina z nás si asi dovede představit, co se skrývá pod pojmem venkov a venkovská obec. Jestliže budeme podrobněji studovat vymezení venkova na konkrétním příkladě nebo v obecnější poloze, nedojdeme zřejmě ke stejnému závěru.

Venkovské obce v dnešní době musí řešit hodně problémů, jako například nedostatečnou infrastrukturu a občanskou vybavenost, zdravotní a sociální zařízení a udržení místních tradic. Venkovská společnost je dnes čím dál víc konfrontována příměstskými vlivy a nezájmem hlavně mladší generace o tradiční venkovský způsob života. Lidé většinou dojíždějí za prací do měst, kde tráví i svůj volný čas a o dění v obci nejeví zájem. Venkov může být přitažlivý z hlediska levnějšího pořízení bydlení a zdravého životního prostředí. Samozřejmě záleží na občanské vybavenosti a možnosti kvalitního vzdělání pro děti, ale i na dostupnosti kvalitního zaměstnání a nejbližšího města.

Ve své práci se zabývám středně velkou obcí Podolí, ležící na úpatí Dražanské vrchoviny, která prošla v posledních letech významnými změnami. Nachází se velmi blízko města Brna, kterým je život 1400 obyvatel značně ovlivněn. V posledních letech narůstá počet přistěhovalých obyvatel, což přináší řadu problémů jak udržet a zlepšit dosavadní kvalitu života. Zaměřil jsem se proto v diplomové práci na celkový pohled života v obci.

2 CÍL PRÁCE

Diplomová práce se zabývá problematikou kvality života obce Podolí se zaměřením na demografický vývoj, kulturní a společenský život, práci a volný čas, samosprávu obce, infrastrukturu a občanskou vybavenost. Cílem práce je zhodnotit články z časopisu *Sociologia Ruralis* a *Eastern European Countryside*, komplexně charakterizovat obec, provést teoretické zevšeobecnění problematiky sociologického výzkumu vybrané obce.

3 ÚVOD DO SOCIOLOGIE

3.1 Co je to sociologie?

Sociologie je věda, zabývající se studiem lidského života, sociálních skupin, celých společností i lidského světa jako takového (Giddens, 1999). Sociologie si klade následující otázky:

- Čím se zde lidé zabývají
- Jaké jsou jejich vzájemné vztahy
- Jak jsou tyto vztahy organizovány v instituce
- Proč to lidé dělají (hodnoty, normy, objekty pro konání).

Předmětem je celek společenské reality, jeho jednotlivé součásti nebo aspekty. Sociologie zkoumá svůj předmět v jeho souvislostech se všemi dimenzemi společenské reality (Hudečková, Lošťák, 2002). Většina lidí vychází ve svém pohledu na svět ze známých charakteristik vlastního života, tj. z rodiny, přátelských vztahů a práce. Sociologie nás učí, že věci, které vnímáme jako přirozené, nevyhnutelné a pravdivé, takové být nemusí a to, co považujeme za samozřejmé, je ve skutečnosti výsledkem historických událostí a sociálních procesů (Giddens, 1999).

3.2 Nástin vývoje sociologie

Vývoj sociologie lze vymezit do čtyř základních etap:

1. Klasická sociologie, období „velkých teorií“, od vzniku sociologie do počátku 20. let minulého století.
2. Etapa „velkých výzkumů“, období mezi dvěma světovými válkami.
3. Etapa „hledání nových teorií“, která zahrnuje léta čtyřicátá až sedmdesátá.
4. Soudobá sociologie, která reflektuje proměny společnosti od sedmdesátých let do současnosti a těží z diskuzí a podnětů etapy předchozí.

3.2.1 Vývoj zahraniční sociologie

Sociologie je ve srovnání s ostatními společenskými vědami poměrně mladý obor. S myšlenkou a prvním pojmenováním přichází zakladatel pozitivismu, francouzský filozof August Comte (1798-1857). Sociologii viděl jako filosofii dějin, které prochází určitými stádii. Comte vědu rozdělil na dvě části. Jedna je teorie přirozeného uspořádání (instituce, které zajišťují rovnováhu společnosti - rodina, stát a náboženství), druhou

částí je nauka o vývoji a pokroku. Vývoj společnosti spojoval se třemi fázemi myšlení: teologickou, metafyzickou a pozitivní (Sekot, 2002). Zhruba v téže době čerpá z jeho myšlenek Karel Marx (1818-1883). Další vývoj je úzce spjat s konfrontací různých podob pozitivismu a marxismu, a to jak mezi sebou navzájem, tak s jinými kritickými koncepcemi. Sociologie 19. století se rozvíjí v linii pozitivistické, v linii aspirující na připodobnění metodologie a „exaktnosti“ věd o společnosti vědám přírodním. Sociologové se snaží o pochopení společnosti jako celku, o vytvoření teorie společnosti, z jejíhož hlediska by byly vyloženy i dílčí společenské jevy a procesy. Sociologové využívají empirického materiálu statistiky a jiných věd (Havlík, 2015). Sociologové první etapy vývoje hledají vysvětlení společenského života v přírodě, inspirují se metodami, poznatky a terminologií přírodních věd. Mluvíme v tomto případě o naturalistických směrech.

Ve vývoji sociologie je další postavou Émile Durkheim (1858-1917). Odmítl jak naturalistický přístup, tak psychologizující výklad a zastával myšlenku výkladu společnosti jen z ní samé. Mluvíme o tzv. sociologismu. Za základ vzal fakta, kterými rozuměl fakta společenského (nikoli individuálního) vědomí, jež nezávisejí na jedincích, ale naopak výrazněji chování jedinců ovlivňují. Společnost je nadindividuální, společenskými fakty jsou např. jazyk, morálka, náboženství, právo apod. Durkheim se rovněž zamýšlel nad otázkami vývoje společnosti tradiční k moderní, vytvořil teorii dělby práce jako faktorů vývoje (Giddens, 1999).

K dominantním postavám vývoje sociologické teorie lze dále zařadit německého sociologa Maxe Webera (1864-1920), který zejména zdůraznil metodologický význam porozumění lidské činnosti. Přichází s myšlenkou pojímat sociologii jako chápající, rozumějící vědu, jejímž úkolem není jen objektivistický popis, ale pochopení smyslu, který lidé svému jednání přikládají. Max Weber má četné následovníky, položil také základy moderního sociologického uvažování o politice, proti ekonomizujícímu třídnímu přístupu postavil koncepci vrstev. Významnou postavou sociologie přelomu století se stal německý sociolog George Simmel (1858-1918) považovaný za zakladatele tzv. formální sociologie, jejímž předmětem je jinými společenskými vědami nezkoumaná oblast forem lidských vztahů a socializace. Základními formami jsou např. vztahy ovládnutí, podřízení, integrace, opozice atd. Simmel popsal některé vývojové tendence charakteristické pro dnešní společnost (např. problém módy, úlohu peněz, městského stylu života).

Etapa velkých empirických výzkumů se otevřela především nástupem americké sociologie. Mohutný rozvoj USA po první světové válce a s ním spjaté vážné sociální problémy vyvolávají potřebu praktických řešení. Pro ta se stává významné konkrétní empirické poznání otázek např. města, sociální patologie, soužití a konfliktů ras a etnických skupin, adaptace imigrantů, problémů výchovy atd. Sílí negativní postoje k teorii a ke spekulacím, do popředí se dostává snaha získávat fakta co nejpřesněji, v co největším rozsahu. Sociologie se spíše orientuje na empiricky postižitelné objekty výzkumu, menší lokality, skupiny, dílny, závody, podniky, dílčí sociální jevy (Havlík, 2015).

Koncem 40. a hlavně v 50. letech dochází k novému rozvíjení teoretické sociologie, k úsilí o vysvětlení celku sociálního života, které však chce být empiricky podloženo (na rozdíl od velkých teorií 19. století). Mluví se někdy o období „hledání nových teorií“. Nejvýznamnějšími teoriemi 50. a 60. let se stávají strukturální funkcionalismus se svým důrazem na řád a konsensus a teorie konfliktu, které v duchu spíše marxovské tradice kladou otázky po příčinách a směrech vývoje, zdůrazňují moment rozporu a změny. V 70. a 80. letech se prosazuje interpretativní sociologie. Objevují se pokusy formovat sociologii od jednajících činných konkrétních lidí a jejich vzájemných vztahů přecházet k větším sociálním celkům (Havlík, 2015).

V posledních letech sílí určité tendence hledání nové vize sociologie. Za nositele hledání bývá pokládán Anthony Giddens (1938), který přinesl analýzu kapitalistického systému a novou vizi, založenou na kritické reinterpetaci klasických autorů, jako byli M. Weber, E. Durkheim nebo K. Marx. Proslavil se zkoumáním modernity a svou teorií strukturace společnosti (Sekot, 2002).

3.2.2 Vývoj české sociologie

Sociologické období se u nás začíná formovat zhruba od 80 let 19. století. Za zakladatele české sociologie je považován T. G. Masaryk (1850-1937), který se výrazně podílí na formování české sociologie. Působil na pražské Univerzitě a zabýval se sociální otázkou, českou otázkou a problematikou Ruska. Jeho názory budily nesouhlas i kritiku, ale byl respektován. Založil časopis Nová doba, ve kterém vyšla řada jeho sociologických prací na aktuální témata. Pozorování sebe sama považoval za nejlepší způsob zkoumání a v názorech na jednotlivce a psychologii se rozchází s Comtem. Jeho žákem a pokračovatelem byl E. Beneš (1884-1948), profesor sociologie na Univerzitě Karlově v Praze. Věnoval se sociologii politiky. Představitelem kritického realismu v

naší sociologii byl E. Chalupný (1879-1958), autor studií o různých sociologických a literárních jevech. Brněnská sociologická škola klade důraz na empirické výzkumy. Představitelem byl A. I. Bláha (1879-1960). Pražská sociologická škola byla zaměřena na teorii sociálního konsensu a především na časopis Sociální problémy, řízené J. Králem (1882-1978). V té době se slibně rozvíjela také empirická sociologie (např. venkova a zemědělství), byly vydávány časopisy a zakládány vědecké společnosti (Veselá, 2002).

4 VENKOV

4.1 Definice venkova

Slovo venkov je často veřejností vnímáno jako synonymum slova vesnice. Pro tyto dva pojmy můžeme ještě zařadit třetí, a to je obec. V České republice venkovské oblasti zabírají rozsáhlé plochy, a proto je zapotřebí věnovat jim náležitou pozornost nejen ve výzkumech. Pod pojmem venkova asi každý ví, co si má představit, ale v odborné literatuře neexistuje jednotná ani přesná definice. Venkov není homogenní, ale velice různorodý a lze ho vymežit na základě různých kritérií. Z pohledu sociologie je venkov oblast s malým počtem a nízkou hustotou obyvatel (Hudečková, Lošťák, 2000). Jednoduchou, avšak výstižnou definici uvádí Holešinská (2010), podle které je venkov *„řídce osídlený prostor, ve kterém má důležitou funkci zemědělství.“*

Slepička (1981) zahrnuje do venkovského prostoru plochu zemědělské půdy, lesů, vodních ploch, intravilánů venkovských sídel, polních cest a místních komunikací.

Podle Perlína (1998) lze venkov definovat jako *„prostor, který zahrnuje jak krajinu, tak i venkovská sídla. Pojem tedy zahrnuje jak nezastavěné území, tak i zastavěné území malých sídel - vesnic. Pro venkov jsou charakteristické menší intenzity sociálně ekonomických kontaktů, menší hustota vazeb mezi jednotlivými subjekty, které se ve venkovském prostoru pohybují.“*

Jandourek (2001) v sociologickém slovníku uvádí tuto definici: *„Venkov je obydlený prostor mimo městské lokality tradičně charakterizovaný orientací na zemědělství a menší hustotou obyvatelstva, ale i jiným způsobem života, většinou propojeným s přírodou, ale také s jinou sociální strukturou ve srovnání s městem. Z hlediska sociologie je venkov charakterizován především specifickým typem komunity s těmito znaky: vyšší míra vzájemné sociální závislosti, menší variabilita profesních*

možností, menší sociální diference, silnější vazba na tradice a silnější determinace přírodním prostředím“.

4.2 Přístupy k vymezení venkova

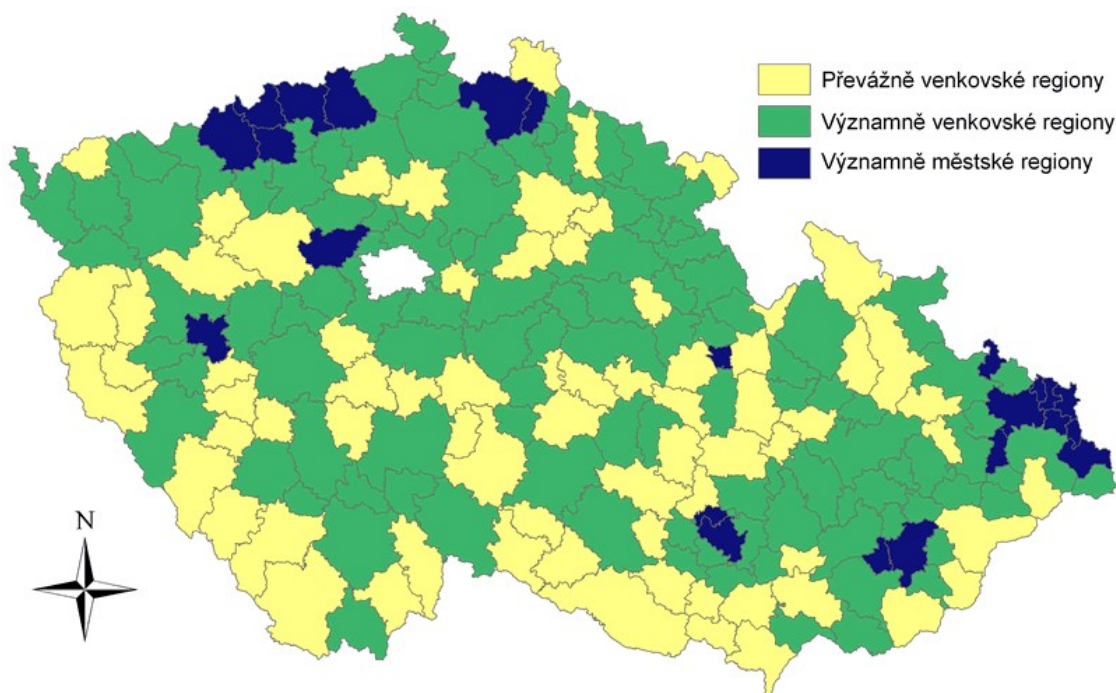
Definice venkova pro analytické účely nepostačují. Objevují se často požadavky na efektivní zacílení rozvojových nástrojů, které vytvářejí snahy o objektivizaci zmíněných definic. Tyto snahy se projevují vnášením kvalitativních či kvantitativních ukazatelů, případně jejich kombinací, na jejichž základě lze pak rozdělit prostor na městský a venkovský.

4.2.1 Vymezení venkova na evropské úrovni

Ukazatel hustoty zalidnění je spolu s absolutním počtem obyvatel nejčastěji mezinárodně používaným kritériem vymezení venkova, neboť je dobře dostupný a umožňuje srovnávání v rámci většiny států. Vzniklá vymezení jsou velmi hrubá a nepřesná. Na mezinárodní úrovni se pro pojem venkov používá řada různých definic.

Nejčastěji citovaná je od Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Definice rozlišuje lokální a regionální úroveň. Na lokální úrovni se za venkovskou považuje obec, která má hustotu zalidnění nižší než je 150 obyvatel na 1 km². Stanovená hranice nemusí dostatečně vystihnout rozdíly venkovského a městského prostoru. Na regionální úrovni se podle počtu obyvatel žijících v obcích s hustotou nižší než 150 obyvatel na 1 km² rozlišují tři typy:

- převážně venkovské - kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích,
- významně venkovské - kde ve venkovských obcích žije 15-50 % obyvatel regionu,
- výrazně městské - kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu (Košťál, 2007).

Obr. 1: Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností limit 150 obyv./km²
Zdroj: (Perlín, 1998)

4.2.2 Vymezení venkova v ČR

Většina vymezení venkova používaných v ČR se opírá o pojem venkovské sídlo. To lze charakterizovat z následujících hledisek:

- a) urbanistické - venkovské sídlo je vymezeno jako sídlo s typickou urbanistickou strukturou s málo vyvinutou uliční sítí s dominantním prostorem návsi jako společenského a kulturního centra sídla a vysokým podílem zeleně v sídle.
- b) architektonické - venkovské sídlo je vymezeno jako sídla s dominancí nízkopodlažní zástavby v individuálních rodinných domech, které nemají vybudován parter (přízemí) určený k obchodní činnosti nebo ke službám. Venkovský dům je doplněn rozsáhlejším hospodářským zázemím, které sloužilo původně pro zemědělskou prvovýrobu (chlěvy, stáje) v současnosti slouží k zabezpečení provozu domu. Pro tradiční venkovský dům je typické vymezení dvora a zahrady s výrazně oddělenými funkcemi.
- c) sociální – venkovské sídlo je takové sídlo, kde existují mnohem užší sociální kontakty mezi jednotlivými obyvateli sídla, kde existuje dlouhodobá neformální sociální kontrola a participace.
- d) ekonomické – venkovské sídlo je takové sídlo, kde významný podíl ekonomicky aktivních osob vyjíždí do zaměstnání mimo toto sídlo.

- e) historické – sídlo, které v minulosti získalo městské práva je městem, ostatní sídla jsou vesnicemi. Městem by tedy byla i sídla jako Rabštejn nad Střelou s 26 obyvateli, který v současnosti nemá ani statut obce.
- f) administrativní – městy jsou ty obce, které stát jako města definuje a která mají právo používat městská práva a městský znak. Toto označení propůjčuje městům předseda Poslanecké sněmovny a jeho význam je spíše prestižní.
- g) statistické – venkovské sídlo je takové sídlo, které má méně než konvenčně stanovený počet obyvatel (Perlín, 1998).

Právě statistické hledisko je zpravidla jediné, které lze použít, při hodnocení velkého počtu sídel. Podrobnějším zkoumáním malého počtu venkovských sídel můžeme přistoupit na další naznačená kritéria.

V ČR se obvykle za venkovské považují obce s počtem menším než 2000 obyvatel. Metoda počtu obyvatel se používá pro vymezení venkovských obcí nejčastěji. Je jednoduchá, údaje se sice každoročně mění, ale jsou pravidelně statisticky sledovány a publikovány. Nevýhodou je, že existuje celá řada vesnic, typicky na jižní Moravě, které ve svém vývoji již hranici 2000 obyvatel překročily a proto se již mezi venkovské neřadí, i když jsou podle všech ostatních kritérií venkovem.

Chybu nesprávného zařazení obcí se podařilo částečně redukovat řešitelům projektu Venkovský prostor a jeho oživení (Binek, 2007). V rámci tohoto výzkumu bylo k venkovu zařazeno území obcí do 3000 obyvatel, případně obcí větších bez statutu města. Definice, založená jen na pouhém počtu bydlících obyvatel nemůže být uspokojivě aplikována na všechny případy, protože řada obcí v rozmezí 2 - 3 tisíce obyvatel už může mít městský charakter. Hranice 3000 obyvatel v obci je legislativně daná jako dolní limit pro možnost obce získat statut města. Omezovat venkovský prostor na obce menší než 2000 obyvatel by vytvářelo značně umělou konstrukci nesouvislých výseků území.

Pro hodnocení venkova a venkovského sídla je důležité jasně oddělit dva často používané pojmy. Prvním pojmem je obec, která je základní jednotkou veřejné správy, na které je voleno zastupitelstvo a starosta, spravuje v samostatné působnosti svoje správní území. Obec se může skládat z více územně oddělených sídel.

Druhým pojmem je sídlo jako prostorově oddělená jednotka, kterou tvoří skupina domů a která je oddělena od dalších sídel volným nezastavěným prostorem. Sídlo v minulosti mělo a má obytnou nebo rekreační funkci.

4.3 Typologie venkovského prostoru

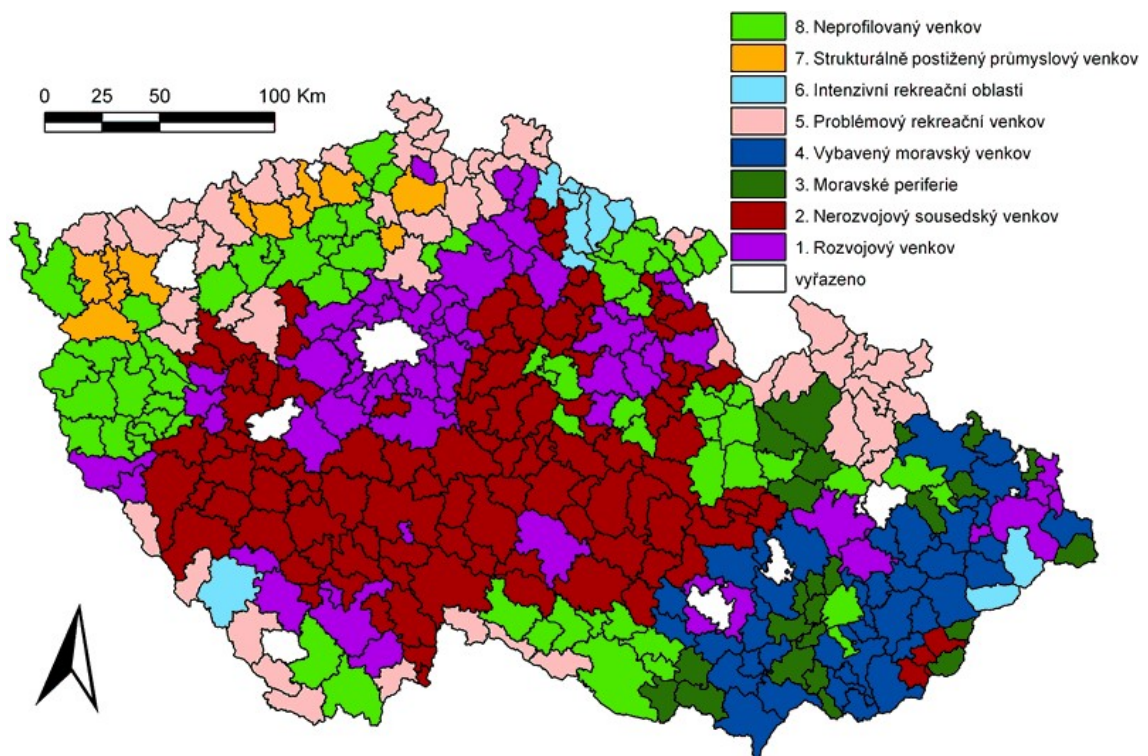
Venkovský prostor není vnitřně homogenní, a tak se mnozí autoři začali zabývat možnostmi jeho typologizace. Účelem vymezených typů má být hlavně hlubší analýza současného stavu a nalezení možností rozvoje venkova. Z významných autorů, kteří se snažili venkovský prostor podle různých hledisek vymezit, je R. Perlín. Na základě historických, sociálních, ekonomických a fyzicko-geografických kritérií v českém prostředí rozlišuje šest základních typů venkovského sídlení (Perlín, 1998):

- suburbánní zóna,
- venkov v bohatých zemědělských oblastech,
- bohaté Sudety,
- chudé Sudety,
- vnitřní periferie,
- oblast moravsko-slovenského pomezí.

Perlínova typologie venkova je vymezována za účelem stanovení potenciálu rozvoje venkovských oblastí. Na základě 16 statistických ukazatelů na úrovni správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem autor konstruuje osm následujících typů (Vavrouchová, 2014):

- Rozvojový venkov - tvoří velká skupina pověřených obecních úřadů v zázemí největších měst a rozvojových os, silný ekonomický i populační růst.
- Nerozvojový susedský venkov - zahrnuje hospodářsky slabé venkovské mikroregiony, se špatnou občanskou vybaveností a nízkou ekonomickou úrovní. Jedná se o populačně nejmenší obce se stárnoucí populací.
- Moravské periferie - vykazují záporné migrační saldo, vysokou nezaměstnanost, nízký lidský i ekologický potenciál rozvoje.
- Vybavený moravský venkov - vykazuje vysokou míru vybavenosti obcí i intenzitu veřejné dopravy, s vysokým podílem rodáků a socio-kulturním potenciálem rozvoje.

- Problémový rekreační venkov - jedná se o turisticky atraktivní venkovskou oblast s vysokým zastoupením objektů druhého bydlení. Problémová oblast z hlediska společenského a ekonomického.
- Intenzivní rekreační oblasti - dominantním hospodářským odvětvím je turistický ruch, obce vykazují nízký podíl trvale obydlených domů.
- Strukturálně postižený průmyslový venkov - oblasti s nejnižší hodnotou indexu vzdělanosti, s vysokou mírou nezaměstnanosti, s nejnižším podílem rodáků a nejnižší voličskou účastí.
- Neprofilovaný venkov - vykazuje průměrné hodnoty všech ukazatelů, druhý nejnižší index vzdělanosti, charakter jeho rozvojového potenciálu není jednoznačný.

Obr. 2: Typologie českého venkova podle potenciálu rozvoje

Zdroj: (<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6438321>)

4.4 Venkov versus město

Spolehlivými kritérii pro rozlišení města od venkova byl v minulosti způsob zástavby sídla. Ve městě převládal značný podíl vícepodlažních budov a převážnou část jejich intravilánů zaujímaly zastavěné plochy. Proto také hustota obyvatel na 1 km² převyšovala ve městě výrazně hustotu obyvatelstva ve venkovských sídlech (Slepička, 1981).

Od poloviny 90. let minulého století lze zaznamenat zvýšenou migraci z měst do venkovských oblastí. Důvody lze hledat v ekonomických a ekologických souvislostech, důležitá je role suburbanizačních procesů (Vavrouchová, 2014). Odborníci si často kladou otázku, jestli vůbec venkov 21. století existuje a jestli má vůbec smysl hledat mezi městem a venkovem rozdíly. S rozvojem automobilismu, informačních technologií a infrastruktury došlo ke smazávání rozdílů mezi městem a venkovem a charakter obou prostorů se začíná prolínat.

Podle Wokouna (2011) existují rozdíly mezi venkovem a městem, zejména v následujících charakteristikách:

- struktura vzdělanosti - je u malých sídel nevýhodná, sehrává negativní roli hlavně u řešení nezaměstnanosti obyvatel, kteří dříve pracovali v zemědělství,
- příslušnost ekonomicky aktivního obyvatelstva k zemědělství a k nevýrobním odvětvím - souvisí s dojížděním do zaměstnání a dotýká se strukturálních změn v ekonomické sféře,
- podíly osob pracujících v průmyslu - stále je patrná převaha dělnických profesí v malých a středně velkých sídlech,
- poměr pohlaví - tj. počet žen na 1000 mužů - ve venkovských sídlech se zmenšuje počet žen, tento trend bude s transformačními a privatizačními trendy v zemědělství ještě stoupat,
- složení obyvatelstva podle věkových skupin - podle této charakteristiky je v nejmenších obcích nejmenší podíl dětí ve věku 0-14 let a obdobně také nejvyšší podíl lidí v poproduktivním věku,
- průměrná velikost cenzových i hospodařících domácností - vykazuje některé rozdíly oproti městům, souvisí s převahou bydlení v rodinných domech, soužitím více generačních domácností, naopak v nejmenších sídlech je malá (stárnutí a vylidňování obcí).

Rozdíl mezi městem a venkovem spočívá v odlišné sociální organizaci, obsahující v sobě vztahy vzájemného doplňování, tak i konflikty. Tyto vztahy jsou nerovné a sociální skupiny města a venkova je prožívají prostřednictvím městských a venkovských ekonomických, kulturních a politických systémů. Skutečnost, že se venkovská společnost adaptuje na město, poukazuje na menší odpor či na slabost venkovské kultury, která tak toleruje svou dezorganizaci. Podle venkovanů si město své hodnoty vybojovalo, zatímco venkov se svých víceméně vzdal (Hudečková, Lošťák, 2000).

4.5 Rurální sociologie

Místo rurální sociologie můžeme používat termín sociologie venkova. Dnes je často chápána jako určitá sociálně ekologická disciplína. Zabývá se vývojem struktury obyvatel venkova, jejich sociálními vztahy, institucemi (např. rodina, obec), vztahem sídelní sítě a sociálních problémů, které s ní souvisí, vztahem mezi způsobem života a bydlením na venkově a řadou dalších otázek venkovského prostředí (Šindlářová, 1993). Vznik rurální sociologie je situován časově do přelomu 19. a 20. století a prostorově do Spojených států amerických. Kurzy sociologie venkova se objevily na univerzitě v Chicagu již roku 1894 (Majerová, 2009). Za oficiální vznik je pokládán rok 1908, v souvislosti s osídlovací a dosídlovací politikou USA. K autorům prvních studií venkovského společenství patří V. H. Wilson, C. J. Galpin, K. Butterfield, kteří přispěli k rozšíření odvětví sociologie (Hudečková, Lošťák, 2000). Kromě již zmíněných autorů je významný J. M. Gillette, jehož dílo vyšlo i v prvorepublikovém Československu.

Evropská rurální sociologie se věnovala problematice dopadu kapitalismu a industrializace na venkov a jeho společenství. Na rozdíl od amerického venkova je evropský venkov tvořen sídly tradičních vesnic namísto rozptýlených farem. Studií venkova se z evropských sociologů věnovali například P. A. Sorokin, C. C. Zimmerman, H. Mendras a norský sociolog R. Almas, který na kongresu Evropské společnosti v roce 1992 stanovil poslání rurální sociologie takto:

- přispět ke zlepšení standardů a kvality života na venkově
- poskytovat podklady pro rozhodování o venkovském rozvoji
- vyhodnocovat dopady politických rozhodnutí
- zdokonalovat umění „dělat politiku“ (zvláště sociální)
- přispívat k informační kultuře venkova (i města o venkovu)
- tvořit a přetvářet společenské sebepoznávání (Hudečková, Lošťák, 2000).

Československé sociologii venkova předcházely politické úvahy o ochraně půdní držby, obnově selského stavu a národní kultury. K rozvoji přispělo založení Československé akademie zemědělské (1924), ve které byla zřízena sekce zaměřena na sociologii venkova a historii vesnice (Válka, 2011). Do Československa pronikla francouzská a anglosaská odborná literatura. Vliv akademie byl tak velký, že v roce 1928 na její popud vychází esejistické dílo J. Holečka „Selství“. Dílo je plné obdivu k selskému stavu, filozofických úvah a do značné míry se autor přiklání k německé filozofii selství. Koncem 30. let československá rurální sociologie zaujímá významné místo v Evropě. Jména jako Bláha, Chalupný, Čep, Štefánek, Lom jsou známa za hranicemi státu (Hudečková, Lošťák, 2002). Bláha je citován v americké literatuře z oblasti sociologie venkova dodnes.

V průběhu padesátých let minulého století se ruší jednotlivá sociologická pracoviště, jen díky založení Československé akademie zemědělských věd (1953) a zásluhou prof. J. Taubera přežívá sociologie v práci Ústřední komise pro sociální a kulturní otázky v zemědělství. V roce 1965 buduje prof. J. Tauber Institut sociologie venkova a historie zemědělství, vypracovává vědecké studie i pro účely agrární politiky. Téhož roku začal vycházet první samostatný časopis zaměřený na tyto problémy - „Sborník pro sociologii a historii zemědělství“. Téměř třicet let představoval jediné specializované periodikum, které přinášelo informace o ekonomických a sociálních problémech venkova (Majerová, 2009). Po roce 1969 je činnost sociologů venkova opět značně znemožněna. Došlo k utlumení výzkumné činnosti. Širším otázkám venkova bylo věnováno minimum prostoru. Česká rurální sociologie byla izolována od vývoje této vědy ve světě (Hudečková, Lošťák, 2000). Ke změně dochází po roce 1989, kdy se sociologie venkova a zemědělství objevuje jako obor na České zemědělské univerzitě v Praze, kde její představitelkou je V. Majerová, autorka učebních a metodologických textů (Válka, 2011). Obor je přednášen také na Mendelově univerzitě v Brně. Československo opět obnovuje své členství v mezinárodních organizacích, jako jsou Evropská společnost pro rurální sociologii, Food and Agriculture Organization of United States (FAO), a dalších. Dvacetiletá mezera se pomalu začíná zaplňovat (Majerová, 2009).

4.5.1 Sociologia Ruralis

Sociologia Ruralis je čtvrtletní vědecký časopis, zabývající se výzkumem venkovských oblastí se zaměřením na sociální, politický a kulturní rozvoj venkova. Časopis je od roku 1960 vydáván americkou společností Wiley-Blackwell. Posledních pět ročníků časopisu jsem zhodnotil na základě abstraktů k jednotlivým článkům prostřednictvím online knihovny vydavatelství Wiley.

- Podpora vesnické sociální struktury.

Článek popisuje venkovskou společnost obce Fjallabyggð na severu Islandu, která je tvořena vesnicí Siglufjörður a Ólafsfjörður. Až čtvrtina nemovitostí v těchto vesnicích je vlastněna obyvateli s jiným registrovaným bydlištěm. Článek popisuje, zda a jak majitelé těchto domů přispívají na údržbu vesnické sociální struktury. Autor uvádí, že existují dva typy majitelů. Jedni udržují vazby s rodinou a přáteli a druzí sledují životní styl a aktivně se zapojují do společenských projektů, než první jmenovaní, kteří jsou pasivnější. Tento článek dospěl k závěru, že komunita udržuje vesnickou sociální strukturu z povinnosti a omezeném rozsahu (Huijbens, 2012).

- Sledování nově příchozích obyvatel do venkovských oblastí.

Nedávné formy migrace naznačují, že mezinárodní migranti se nezaměřují pouze na města, ale mnoho migrantů se usadí v menších městech nebo na vesnicích. Zdá se, že se jedná o pozitivní jev pro venkovské oblasti, které se potýkají s poklesem počtu obyvatel. Ve skutečnosti je mnoho těchto míst špatně vybaveno na počet a rychlost příchodu migrantů, jak jsme mohli vidět už v minulosti. Není známo, proč migranti preferují oblasti s malou zkušeností s imigrací. Výzkum ukazuje, jak reaguje vláda a občanská společnost na potřeby nově příchozích (McAreavey, 2012).

- Je zahraniční imigrace řešením venkovského vyliďňování?

Tento článek rozebírá, z demografické perspektivy, jak zahraniční imigrace ovlivňuje katalánské obce s populací menší než 1000 obyvatel. Po desetiletí ztrácejí tyto vesnice populaci, kterou v poslední době získávají právě prostřednictvím imigrace. Nicméně ne všechny obce se vydávají touto cestou. Místní registr obyvatel byl použit k vytvoření typologie, která třídí tyto vesnice na základě Španělského a cizího populačního růstu mezi lety 1996 a 2009. Výsledky ukazují, že i navzdory prakticky všem, kteří přijímají zahraniční imigranty, přibližně polovině stále klesá populace nebo má slabý vzestup. Proto mezinárodní imigrační boom zdůraznil prostorovou dichotomii mezi pár

dynamickými vesnickými oblastmi a zbytek, který převážně obsadil vnitrozemí Katalánska (Bayona-I-Carrasco a Gil-Alonso, 2013).

- Vyrovnaní zemědělců s měnícími podmínkami moderní společnosti.

Sociální (společenská) změna je často popisována jako sekvenční proces z tradiční společnosti na industriální nebo městskou společnost. Venkovské a zemědělské živobytí jsou často interpretovány jako zaostalé a jako kontrastní s městskými. Mimo to je zemědělský rozvoj často bez povšimnutí. Tento článek má v úmyslu diskutovat o sociologických znalostech produkovanými studiemi, které zdůrazňují vlastní zkušenosti a poznatky o farmářích. Je zaměřen na interpretaci identit farmářů a jejich postoji vůči měnícím se podmínkám zemědělství. Farmáři řeší společenské problémy individuálně. Pokud vnímají obecné okolnosti společenských struktur jako konstantní a neměnné, pak jejich schopnost reagovat na vnější změny může být limitována (Kietäväinen, 2014).

- Zkoumání suburbanizace v postsocialistické souvislosti: Příklad České republiky. Městsko-vesnický výzkum v postsocialistických zemích se zaměřil na městskou proměnu, na účinky mezinárodní migrace a na šíření suburbanizace. Článek se zaměřil na navržení typologie meziměstské migrační strategie založené na kvantitativním výzkumu venkovských oblastí v České republice. Článek diskutuje o rozdílech a podobnostech suburbanizace na západě a v postsocialistických zemích propojením suburbanizace a postsocialistické odborné literatury. Dále detailně informuje o suburbanizačních migračních proudech poskytovaných a základě rozsáhlé výzkumu v terénu. Nakonec článek prezentuje čtyři základní typy suburbanizační migrační strategie, dva typy zaměřené na životní styl a dva typy zaměřené na ekonomiku, na základě motivace pro domácnost - priority a pracovní příležitosti. Tento výzkum ukazuje obě obecné a konkrétní funkce suburbanizačního proudu v České republice (Šimon, 2014).

- Volnočasové aktivity a změna venkovské komunity: Ohodnocení a použití vesnického prostoru mezi osobami s trvalým pobytem a dalšími majiteli domů. Venkovské komunity jsou stále více diverzifikované, pokud jde o zázemí, zdroje obživy a zájmy vůči venkovské krajině. V tomto článku jsme se zaměřili na diskusi o venkovské komunitě a porovnání sezónních obyvatelů s dlouhodobými vesnickými obyvateli. Na základě průzkumu případové studie oblasti ve Finsku, jsme nahlíželi na rozdíly hodnocení různých volnočasových aktivit konaných na venkově mezi osobami s trvalým pobytem a dalšími majiteli domů. Po rozdělení stálých obyvatel a dalších majitelů domů do dalších podskupin, založených na jejich prostorových a časových

možnostech zapojených do venkovského volného času, jsme zjistili, že zde nejsou žádné specifické aktivity nebo skupiny činností typické pro určité skupiny ve venkovských oblastech. Rozdíly mezi místními obyvateli a dalšími majiteli jsou spíše o prostorové a časové dostupnosti (Pitkänen, 2014).

- Spokojenost veřejnosti v českých venkovských komunitách.

Spokojenost veřejnosti je často považována za indikátor kvality života v místních komunitách. Autor zkoumá faktory ovlivňování veřejné spokojenosti ve venkovských oblastech České republiky. Předchozí analýza faktorů ovlivňování spokojenosti obyvatel pevně zdůrazňuje subjektivní hodnocení různých komunitních charakteristik. Situace mimo území USA a Velké Británie byly zřídka zkoumány. Autor zaměřil svůj výzkum na vliv kontextuální charakteristiky spokojenosti komunit na venkově ve střední Evropě. Analýza ukazuje, že zatímco subjektivní hodnocení komunitních charakteristik je velmi dobrým ukazatelem spokojenosti obyvatel, jejich vztah na objektivní komunitní charakteristiky je nejasné (Bernard, 2015).

4.5.2 Eastern European Countryside

Časopis je pravidelně ročně vydáván od roku 1995 Univerzitou Mikuláše Koperníka v Polsku. Periodikum je zaměřeno na změnu venkova v zemích střední a východní Evropy po období socialismu. Většina textů je o socio-ekonomických, politických a kulturních změnách v životech venkovské společnosti.

V roce 2012 vyšel článek o socialistických zemědělských družstvech v roce 1990. Pojednává o vývoji, kterým prošla slovenská zemědělská družstva po roce 1989. Tato analýza vychází především z parlamentní debaty, která předchází uzákonění tří stěžejních zákonů. Tyto debaty přispěli k zachování specifických druhů zemědělských družstev, které jsou nyní na Slovensku (Lindbloom, 2012).

Článek z roku 2013 se zaměřil na místní podporu venkova a sociálního začlenění v Srbsku. Vujicic (2013) se snaží identifikovat hlavní problémy spojené s udržitelným rozvojem venkovských komunit a jak tyto problémy překonat. Z výzkumu ve venkovských oblastech Srbska vyplývá, že je potřeba převzít zodpovědnost místních samospráv za územní rozvoj.

Další článek zabývající se tradicí a modernizací v rumunském venkovském prostoru: Studie Podkarpatského Podhůří Arges. Článek se zabývá základní studii obyvatelstva k moderním službám. I přes socioekonomický neklid a postupné změny politických režimů v Rumunsku během minulého století, lidská společnost v rámci

Podhůří Arges bránila důstojnost jejich tradičních a duchovních hodnot a předávala je z generace na generaci. Střední a dlouhodobá hodnocení Rumunského venkovského prostoru Podhůří Arges, bude znamenat vytvoření rovnováhy mezi cenným kulturním potenciálem a kvalitou života obyvatel, kteří jsou držitelé venkovského kulturního dědictví. V současnosti nejlepší způsob jak udržet tradice této oblasti je hrdě přijmout přiřazení do tohoto zeměpisného prostoru. To platí nejen pro stálé obyvatele venkovského osídlení, ale většinou pro ty, kteří chtějí opustit venkov a nést to dál v jejich myslích a duších. Dle autora je tento fakt předpokladem k prevenci ztráty materiálních a duchovních hodnot tohoto kulturně historického prostoru (Manea a kol., 2013).

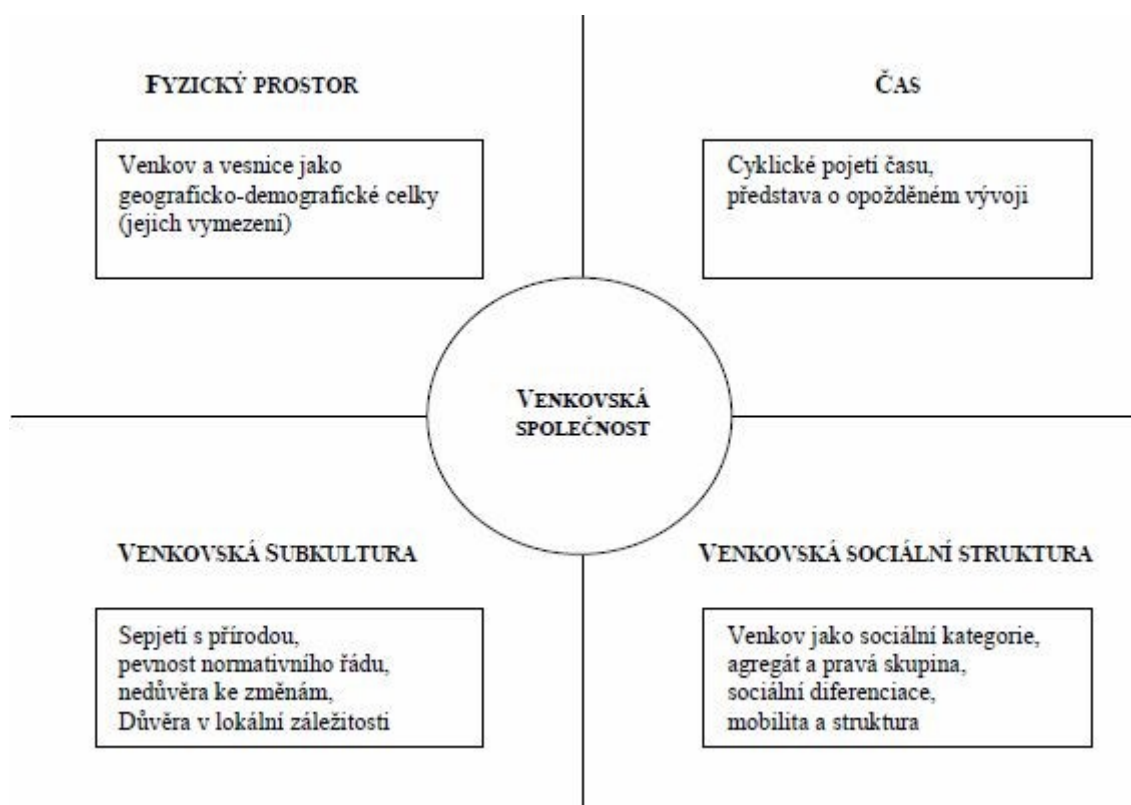
Zajímavý je článek analyzující rozdíly čtyř časopisů o sociologii venkova. Porovnává 141 článků z *Eastern European Countryside* se 450 články ze tří dalších časopisů (*Rural Sociology*, *Sociologia Ruralis*, *Journal of Rural Studies*) publikovaných ve stejném období, v letech 1995-2010. Časopisy rozvíjí poznatky, které mohou být užitečné při řešení problémů venkovských obyvatel. *Eastern European Countryside* se zabývá problémy venkova ve střední a východní Evropě, ostatní časopisy jsou zaměřeny na oblasti v severní Americe a západní Evropě (Zablocki, 2013).

Článek z roku 2014 je zaměřený na problematiku kultury a rozvoje venkova v Polsku. Založen je na předpokladu, že kultura má různý dopad na venkovský společenský život, stejně jako byly až do současnosti sledovány různé cesty ve fungování a změnách, které mohly být pozorovány ve venkovských oblastech. Článek je rozdělen do tří částí: v první části pojednává o všeobecném obrazu kultury a její roli ve vývoji člověka, ve druhé o některých změnách v rozvoji venkova od minulosti až po současnost. Poslední část se zaměřila na roli kultury, ukazující některé příklady nových mechanismů v rozvoji venkova (Gorlach, 2014).

V roce 2015 vyšel článek o Srbských venkovských rodinách a domácnostech po socialistickém období. Venkovské rodiny a domácnosti tvoří základní rámec pro pochopení venkovského života. Tento vztah je zvláště zajímavý pod nedávným a složitým postsocialistickým přechodem v místech jako je Srbsko. Předchozí výzkum ukázal, že přechod a jeho výhody nejsou rovnoměrně rozděleny. To vytváří sociální a ekonomické rozdíly, které mají vliv na charakteristiku Srbských venkovských rodin a domácností, jejich strategii přežití, a jejich roli v reprodukci venkovského způsobu života (Čikić, Petrović, 2015).

5 PROMĚNA VENKOVSKÉ SPOLEČNOSTI

Venkov byl formován v dlouhém staletí trvajícím vývoji a postupně se přeměňoval od původní dominantní zemědělské funkce k současné mnohem větší variabilitě funkcí. S nástupem průmyslové revoluce v 19. století venkov ztratil svoji dominantní zemědělskou funkci (Perlín, 1998). Na venkově existoval silný vztah k půdě, jasné sociální rozvrstvení venkovské společnosti a silná sociální sounáležitost mezi všemi skupinami na vesnici. Lidé v malých sídlech spolu komunikují na základě dlouhodobého sousedského vztahu a jasného rozdělení rolí. Charakteristickým rysem dřívější venkovské společnosti byl odkaz na tradici, místní autority a také silný důraz na rodinu. Dnes chybí ve venkovské společnosti úcta a důvěra. Převážná část obyvatel vesnice postupně nachází uplatnění v jiných profesích než v zemědělství. Přetrvává drobné hospodaření pro vlastní potřebu, ale část společnosti přijala moderní způsob života. Výstavby sportovišť, přeměna hospodářských dvorů a zahrad na oddechová místa s trávničky a bazény, odráží sociální statut rodin (Válka, 2011). Působení urbanizace na venkov vyvolává pohyb - mobilitu a migraci, což má za následek změnu demografické a sociální struktury obyvatel venkova. Zvětšuje se sociální prostor, v němž se tyto lidé pohybují. Vznikají vazby mezi venkovany a měšťany spojené s rekreační funkcí venkovského prostoru. Tyto prvky signalizují přeměnu dříve uzavřené venkovské společnosti do širší, otevřené společnosti (Hudečková, Lošťák, 2000).

Obr. 3: Matice venkovské společnosti

Zdroj: (Hudečková, Lošťák, 2000)

Na rozdíl od minulosti, kdy mezi venkovskými sociálními třídami vznikala hierarchie na základě vlastnictví v zemědělství, jsou dnes oceňovány kategorie jako druh zaměstnání, výše příjmů, způsob bydlení, úroveň konzumu a způsob trávení volného času. Tato moderní kritéria se podobají měřítkům lidí z měst, která vedou k projevům sociálního separatismu. Konkrétním projevem je vznik elitních čtvrtí. Převážná většina obyvatel zde tráví pouze volný čas, na rozdíl od tradiční venkovské zástavby, kde se prolínala práce s životem.

V 90. letech se městští lidé začali vracet na venkov a k přírodě. Někteří z nich ale byli zklamáni přístupem starousedlíků, kteří se nechovají ekologicky, ale racionálně a ekonomicky. Svoje místo ve venkovské komunitě většinou našli lidé, kteří přišli s pokorou a nesnaží se zavádět své městské zvyky.

Velký problém a zároveň prostor pro podnikatelské aktivity představuje problematika péče o staré lidi. V důsledku poklesu tradičních forem každodenní komunikace mezi lidmi na vesnici bude problematika péče o staré lidi stále těžší. Obslužná a sociální infrastruktura na venkově není na takové úrovni, aby byla schopna pokrýt rostoucí požadavky. Stále se spoléhá na neformální vazby sousedské a

příbuzenské výpomoci, avšak vznik nových forem mimo rodinné péče je žádoucí (Majerová, 2005).

Na venkově stále zbývá široké pole působnosti pro vznik nových profesí a různých forem sdružení, především v oblasti sociálních služeb, ochrany životního prostředí a rozvoje kulturní sféry.

5.1 Sociální služby

Sociální služby jsou pro venkov specifické, protože dochází k poměrně časté výpomoci. Sociální služby existují proto, aby pomáhaly lidem udržet si nebo znovu nabýt své místo ve společnosti, pokud toho sami nejsou schopni a chránily je před sociálním vyloučením. Každý občan, ať žije kdekoli, musí mít přístup k potřebným službám. To platí také pro obyvatele žijící na venkově. Zde jsou sociální služby potenciálním zdrojem pracovních míst.

Řešení problému jednotlivců, rodin a skupin občanů ovlivňuje pozitivně sociální klima celé společnosti. Sociální služby jsou významné proto, že bez jejich působení by se významná část občanů nemohla podílet na všech stránkách života společnosti, bylo by znemožněno uplatnění jejich lidských a občanských práv a docházelo by tak k jejich sociálnímu vyloučení. Jsou proto mimořádně významnou součástí aktivit státu, samosprávy a nestátních subjektů. V každém prostředí, městském i venkovském, musí být občanům k dispozici všechny základní typy sociálních služeb v některé ze svých forem (Majerová, 2005).

Sociální péče byla v minulém století v městských centrech poskytována prostřednictvím státních organizací. Od roku 1990 došlo k obrovskému rozvoji sociálních a zdravotních služeb. V současné době poskytuje sociální služby stát, územní samosprávné celky a jimi zřízené právnické osoby. Senior nebo zdravotně postižený občan už není odkázán na péči v městských centrech, ale sociální služby směřují přímo do klientova přirozeného prostředí, kde má vytvořené sociální vazby. Právě tyto služby ve formě denních a týdenních stacionářů pro zdravotně postižené, asistenční služba, domácí pečovatelská služba, nejrůznější druhy speciálních poraden zajišťují především neziskové organizace. Vedle státních organizací působí v sociální oblasti soukromé komerční organizace, tedy privátní a ziskové. Třetím typem jsou pak neziskové organizace, které vznikly na podkladě dohody nebo smlouvy občanů, kteří se sdružili za účelem plnění určitého cíle jako např. církve (Majerová, 2005).

5.2 Sociologie rodiny

Rodina je nejdůležitější společenská skupina, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou. Rodina je chápána v úzkém pojetí jako nukleární rodina ve smyslu soužití manželského páru a jejich svobodných dětí. V případě soužití dalších členů rodiny (prarodičů, tet a strýců, bratranců a sestřenic), hovoříme o širší rodině (Sekot, 2002).

Rozlišujeme následující funkce rodiny (Majerová, 2009):

- biologickou - zajišťující zplození potomstva jako pokračovatele rodu
- ekonomickou - zajišťující prostředky pro živobytí rodiny
- socializační a kulturní - zajišťující výchovu dětí, vzdělání a předávání kulturních hodnot, tradic a zvyků
- emocionální - zajišťující uspokojování citových potřeb členů rodiny, vzájemné podpory a jistoty

Venkovská rodina se zmenšuje, slábne její pevná soudržnost a autorita starších generací. Řada jejích funkcí se omezuje. U většiny rodin se výrobní funkce zúžila na malé domácí hospodářství, pečovatelská funkce se soustřeďuje jen na případy nouze. Výchovná funkce ztratila složku vzdělávací (Hudečková, Lošťák, 2000). Děti jsou odkázány čím dál víc na sebe. Venkovská rodina prošla velkou proměnou, z hlediska náboženství rodina nezajišťuje výchovu křesťanského učení, úkol je zcela přenesen na církevní instituce. V poslední době rodina nechala svým potomkům v oblasti náboženství volnost (Šindlářová, 1993).

V posledních desetiletí dochází k následujícím trendům (Veselá, 2002):

- uzavírání sňatků v pozdějším věku
- plánování rodičovství
- zvyšuje se počet netradičních forem vztahů
- snižuje se věk zahájení sexuálního života
- nízká stabilita rodiny
- společenská tolerance vůči rozvodům

5.3 Společenský život na venkově

Venkovské oblasti mají špatnou dostupnost do okolních měst, nízký hrubý domácí produkt, vysokou nezaměstnanost a nedostatečné služby. Je potřeba pochopit sociální dění a kulturní odlišnosti daných oblastí, zapojovat do projektů sociology, aby sledovali sociální aktéry, sociální sítě a lokální moc a odkrývali sociokulturní potenciály a struktury daných regionů.

Z výzkumů, které byly provedeny sociologickou laboratoří při Katedře humanitních věd na České zemědělské univerzitě v roce 2004 bylo zjištěno, že venkované vnímají jako jeden z největších záporů života na venkově málo možností ke společenskému a kulturnímu vyžití. Na vesnici je nejhůře dostupné kino a divadelní představení, koncerty a výstavy. Dále nejméně zastoupenou aktivitou jsou různé kurzy, školení, zájezdy a akce pro seniory. Dobře dostupná je veřejná knihovna. Nejvíce se na vesnicích konají různé plesy, taneční zábavy a sportovní akce (Majerová, 2004).

5.4 Infrastruktura a občanská vybavenost obce

Česká republika je od padesátých let minulého století plně elektrifikovanou zemí, všechny domácnosti jsou napojeny na elektrickou rozvodnou síť. Na vybavenost obce působí ekonomické subjekty, čím více se jich v obci nachází, tím více je obec vybavená. Obecně platí, že vybavenost obcí občanskou a technickou infrastrukturou se zvyšuje s počtem obyvatel. Aby byli lidé v obcích spokojeni, musí obsahovat určitou úroveň vybavenosti. V publikaci Venkov 2000 provedl tým profesorky Věry Majerové rozsáhlý výzkum týkající se občanské vybavenosti obcí. Výsledky výzkumu v roce 2005 aktualizovala Ing. Pavlína Maříková v Deníku veřejné správy, které jsou přehledně shrnuty v následující tabulce.

Velikostní struktura obce	Škola	Zdravotní zařízení	Pošta	Policie ČR
0-199	1,33	2,89	3,92	1,02
200-499	19,24	16,74	22,19	1,42
500-999	76,63	52,63	57,02	6,9
1000-1499	97,93	85,75	89,2	16,32
1500-1999	98,65	94,59	98,65	30,63
Nad 2000	100	100	99,84	81,31

Tab. 1: Občanská vybavenost venkovských obcí v %

Zdroj: (Maříková, 2005)

Z tabulky můžeme vidět přímou úměru mezi velikostí obce a úrovní občanské vybavenosti. Obce do 199 obyvatel mají velmi špatnou vybavenost. Většinou jsou to ale obce, které mají v blízkosti obce s lepší vybaveností, které částečně eliminují nedostatek občanské vybavenosti.

Objevila se souvislost mezi vybaveností a vzdáleností obce od nejbližšího města nad 10 000 obyvatel. Technická vybavenost obcí příliš nezávisí na vzdálenosti od nejbližšího města, ale pro sociální vybavenost to může mít značný význam. Projevuje se tak stálá závislost venkovských obcí na městech, protože argumenty o nepotřebnosti budování vybavenosti, která je dostupná v blízkém městě, vítězí nad snahou zkvalitnit život přímo v obci. Dopravní obslužnost je ve většině obcí dobrá a v některých se nachází železniční zastávka. Ve většině obcí se nachází sportovní zařízení a také kulturní zařízení. Dříve plnily kulturní funkci hospody, protože se v jejich prostorách hrálo divadlo. Dnes je to místo pro každodenní setkávání místních obyvatel, kde tráví svůj volný čas.

Ze sociologického hlediska je důležitou kulturní a společenskou institucí škola. Obecná škola patřila v meziválečném období mezi základní zařízení v obci. Učitel patřil na venkově mezi nejvzdělanější, zastával důležité funkce ve spolcích a vedl obecní kroniku. Dnes učitelé svoji původní roli ztratili a nejsou natolik uznávanými představiteli na vesnici. Dodnes platí, že škola je významným prvkem obce (Hudečková, Lošťák, 2000).

Technická infrastruktura je také velmi důležitá a přispívá k lepšímu pohodlí obyvatel. Patří sem vodovod, kanalizace, plynovod a čistírna odpadních vod. Vybavenost je opět závislá na velikosti obce, tedy čím větší obec, tím lépe vybavena po technické stránce. Díky podporám pro rozvoj venkova se situace rok od roku mění k lepšímu. Vyšší zájem by si zasloužila i dopravní dostupnost, která není v malých obcích, které nejsou na hlavních tazích dostačující. Ke zlepšení situace na venkově můžou přispět samotní obyvatelé svojí aktivitou na věcech veřejných a nespoléhat pouze na vedení obce, že se o všechno postarají (Majerová, 2000).

6 OBEC PODOLÍ

6.1 Vymezení území

Obec Podolí se nachází v Jihomoravském kraji, ve východní části okresu Brno-venkov. Leží 8 km východně od Brna. Sousedí s katastry městských částí Brno-Slatina, Brno-Líšeň a katastry obcí Horákov, Velatice, Šlapanice a Bedřichovice. Obec Podolí je samostatnou obcí příslušející k pověřenému Městskému úřadu Šlapanice. Katastrální území má rozlohu 626 ha. Obcí protéká ze severu na jih vodní tok Říčka, do kterého se v obci vlévá Podolský potok.

Obr. 4: Umístění obce Podolí

(Zdroj: mapy.cz)

6.2 Historie obce

Archeologický výzkum prováděný zde v několika etapách potvrdil svými nálezy osídlení od doby kamenné. První písemná zmínka o obci Podolí je zaznamenána v bule papeže Řehoře IX., kterou vydal v italském městě Viterbu dne 24. září 1237. Podolí se původně skládalo ze dvou částí, které odděloval potok Říčka. Na jeho levém břehu se nacházela Křičeň a na pravém břehu Podolí. Obě části vsi vystřídalaly během 13. a 14.

století několik vlastníků. Nejvýznamnějším z nich byla od roku 1369 kapitula sv. Petra, která obě části spojila do jedné vsi a později ji učinila úředním sídlem svého panství (Čalkovský, 2007).

Pro hospodářský růst obce byla významná Olomoucká (královská) cesta, která vedla východním směrem z Brna. Tato komunikace spojovala moravská města Brno a Olomouc, sloužila především obchodu a přepravě zboží. Podolští sedláci, řemeslníci a hostinští zvýšeného ruchu využili a budovali podél cesty stavení a dílny, ve kterých poskytovali své služby. Obec se postupně rozrůstala, až její zástavba dosáhla charakteristického vzhledu a označení „*ulicovka*“. Podolští občané svoji obec rozšiřovali a zvelebovali. I proto si později kanovníci kapituly sv. Petra v Brně vybrali Podolí za sídelní místo pro správu svého rozsáhlého majetku. Obci odnepaměti patří samota Pindulka - kdysi zde byly jen tři domy a zájezdní hostinec. Z významné cesty mezi Brnem a Olomoucí obyvatelé těžili až do roku 1740, kdy byla jižně od obce vybudována nová císařská silnice. Pro účastníky provozu na nové komunikaci byl postaven zájezdní hostinec na Pindulce, který se stal vyhledávaným místem a cílem výletů, až do roku 1947, kdy byl provoz hostince uzavřen. V současné době je hostinec přebudován na sídlo Okresní správy údržby silnic (Čalkovský, 2007).

Nejvýznamnějším objektem v obci je zámek, který v letech 1792-1795 postavila kapitula sv. Petra. Od roku 1794 nemusely místní děti docházet do farní školy ve Šlapanicích, protože se podolské obecní představenstvo rozhodlo na vlastní náklady zřídit jednotřídní školu. Po zavedení školní docházky skromné prostory nestačily, proto v roce 1877 byla postavena nová školní budova a v ní vyčleněna obecnímu úřadu jedna místnost. Po několika rekonstrukcích a rozšíření slouží škola svému účelu dodnes. Kancelář úřadu byla po konci II. světové války přestěhována do zámku, který připadl obci a byl sem v tomto období přestěhován i poštovní úřad. Nepřehlédnutelnou dominantou obce se stal kostel sv. Jana Nepomuckého, který byl v letech 1896-1899 zbudován velkým úsilím podolských občanů.

Nejznámějším místem na území katastru obce Podolí je návrší Žuráň. Návrší je svou výškou 287 m nad mořem nejvyšším bodem táhlého kopce, který upoutá pozornost z dalekého okolí. Také pohled z jeho vrcholu nabízí nezapomenutelný výhled do krajiny. Z návrší 2. prosince roku 1805 řídil svoji armádu francouzský císař Napoleon Bonaparte v bitvě u Slavkova proti armádě spojenců, Ruska v čele s carem Alexandrem I. a Rakouska pod velením císaře Františka I., kteří se francouzského císaře rozhodli zastavit (Čalkovský, 2007).

V červnu 2003 schválil Parlament České republiky znak a obecní prapor, který byl v září slavnostně vysvěcen v místním kostele.

6.3 Socio-demografická charakteristika obce

6.3.1 Základní charakteristika

Status	Obec
Kód obce	CZ0643 583634
Obec s rozšířenou působností	Šlapanice
Katastrální výměra (km ²)	6,26
Počet obyvatel (k 1.1.2015)	1392
Nadmořská výška (m n.m.)	238
První písemná zmínka (rok)	1237
Zeměpisné souřadnice (WGS-84)	16° 43' 15" E , 49° 11' 26" N

Obec Podolí patří s 223 obyv./km² mezi hustě zalidněné území. Extravilán tvoří v severovýchodní a jihovýchodní části plochy polí včetně přírodní památky Horka a návrší Žuráň. V současné době je Podolí samostatnou obcí příslušející k pověřenému Městskému úřadu Šlapanice.

Znak vychází z pečetního znamení. Podolská pečeť se užívala od roku 1644 až do 19. století, v pečetním poli ve štítě je pták sedící na větvi a okolo pečetního pole je opis „PECZET OBECNI PODOLI 1644“. Pečeť je ve většině případů popisována jako „pták na větvi“, nikde není uveden přesný popis, o jaký druh ptáka se jedná. Do pole obecního znaku je z pečetního znamení přenesena stylizovaná silueta zpěvného ptáka stojícího na větvi. Tinkтуры obecního znaku (červená a stříbrná) jsou odvozeny z tinktur města Brna, přičemž větev je odlišena zlatou kovovou tinkturou (podoliubrna.cz).

Obr. 5: Obecní znak a prapor

(Zdroj: podoliubrna.cz)

S ohledem k praporu byl přidán do štítu další symbol. Jedná se o šikmý pruh v horním okraji. Z estetického hlediska je tento pruh ve stejné linii jako ptáček na

větvičce. Pruh může být rovněž vykládán jako připomínka spojení dvou částí obce (Čalkovský, 2007).

6.3.2 Poloha a širší vztahy

Katastrální území obce Podolí se rozkládá na pomezí dvou celků: Drahanské vrchoviny a Dyjsko-svrateckého úvalu. Podolí svou polohou patří k významným archeologickým lokalitám regionu. Skutečnost potvrzuje řada výzkumů prováděných na katastru obce již od roku 1850. Dopravní obslužnost a pracovní příležitosti jsou díky blízkosti města Brna na velmi dobré úrovni. Jižní částí katastrálního území prochází dálnice D1 ve směru Praha – Olomouc.

Členství obce:

- *Mikroregion Roketnice* – územně vymezená oblast, kam spadá 9 obcí včetně Podolí. Obce se spojily z více důvodů, jedním z nejdůležitějších je zapojení do programu obnovy venkova a regionálního rozvoje. Název je odvozen od potoka Rokytnice, který pramení v jeho středu.
- *MAS Slavkovské bojiště* – byla založena v roce 2006 postupným spojením čtyř mikroregionů: Roketnice, Cézava, svazek obcí Mohyla míru a dobrovolný svazek obcí Ždánický les a Politaví. Cílem je všestranná podpora trvale udržitelného rozvoje daného území, s ohledem na ochranu přírody a krajiny.
- *Mohyla míru – Austerlitz o.p.s.* – je obecně prospěšná společnost založena v roce 1999 se sídlem ve Šlapanicích, sdružuje 18 obcí v okrese Brno-venkov a okrese Vyškov. K hlavním činnostem patří dokumentace stavu kulturních a uměleckých památek památkové zóny Slavkovského bojiště, vytváření a využívání zdrojů ve prospěch kulturních, krajinných a uměleckých památek ležících na tomto území.
- *Svazek obcí pro vodovody a kanalizace Šlapanicko* – účelem svazku je zabezpečení zásobování pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod obcí sdružených ve svazku.
- *Partnerská obec Kuchyňa (Slovensko)* – Partnerství mezi obcemi je od roku 1972 za účelem spolupráce mezi zastupiteli, spolky a organizacemi obou obcí.
- *Partnerská obec Ay sur Moselle (Francie)* – V roce 1992 zahájilo Podolí spolupráci s francouzskou partnerskou obcí Ay sur Moselle díky mezinárodnímu významu památníku na Žuráni a Mohyly míru. Od té doby proběhla celá řada výměnných pobytů.

6.3.3 Využití území

Území obce je od počátku osídlení nepřetržitě zemědělsky využíváno. Půdní pokryv se vytvořil zejména v závislosti na místních geologických a klimatických podmínkách. Převážná část území se nachází v klimatickém regionu T 2 – teplém a suchém. V katastru převládají různé formy černozemí na spraších a vápnatých jílech. Půdy jsou vysoce produkční, zařazené do I. a II. třídy ochrany.

Podle výkazu ploch ze stabilního katastru tvořilo v polovině 19. století většinu pozemků pole, sady a zahrady. V okolí obce je struktura ploch tvořena rozsáhlými plochami zemědělské půdy. Vlivem kolektivizace byly v sadech vytrhány urostlé stromy a následně se tyto pozemky využily jako orná půda. Ve srovnání s dnešní dobou bylo menší zastoupení lesních porostů, zvýšila se zastavěná plocha výstavbou rodinných domů (v severovýchodní a severozápadní části obce) a skladových hal (jihozápadní část). Travní porosty zaujímají nejmenší podíl z využívaných pozemků (Jež, 2014).

Podolí		1950	2014
Druh pozemku		ha	ha
zemědělská půda	orná půda	525,6	498,53
	zahrady	18,2	19,23
	sady	9,0	4,99
	travní porosty	3,6	1,97
nezemědělská půda	lesní půda	6,3	8,62
	vodní plochy	4,5	4,02
	zastavěné plochy	9,8	16,76
	ostatní plochy	48,5	71,34
Celková výměra (ha)		625,5	625,5

Tab. 2: Vývoj využití půdy v obci Podolí

Zdroj: (Jež, 2014)

6.3.4 Přírodní hodnoty

Žuráň

Návrší Žuráň (286 m.n.m.) je viditelné už zdáli a je často navštěvovaným místem turistů. Nachází se v historické oblasti slavkovského bojiště, jihovýchodním směrem od obce Podolí. Na návrší v průběhu bitvy tří císařů v roce 1805 tu bylo velitelské stanoviště císaře Napoleona. Návrší poskytovalo Napoleonovi výhled na velkou část bitevního pole od Santonu nad Tvarožnou až po Pratecké výšiny obsazené spojenci, mohl odtud vidět i horní tok Zlatého potoka. Žuráň dnes mimo dvou javorů zdobí i

žulový kvádr s plastickou mapou plánu bojiště. Na stránkách vrcholku byly objeveny hrobky z 5. až 6. století a nad nimi byla postavena umělá zemní mohyla z hlíny a kamení, jejíž zachovaná část a archeologické stopy jsou chráněny jako kulturní památka České republiky. Přes vrchol prochází žlutá turistická značka vedoucí z města Šlapanice a vede sem trasa Naučné stezky Bitva u Slavkova (morava-napoleonska.cz).

Horka

Jedná se o malou horku, která je z části vytěžená a nachází se na okraji bojiště bitvy u Slavkova, ze které je vidět na Žuráň. V první polovině 20. století se zde nacházel stěnový kamenolom z račických slepenců. V roce 1984 byla Horka vyhlášena přírodní památkou. Nachází se na ní teplomilná společenství chráněných druhů rostlin a živočichů. Informační cedule uvádí výskyt rostlinných druhů (např.: hadinec červený, koniklec velkokvětý, divizna fialová, zvonek sibiřský, hvězdnice zlatovlásek, bělozářka, vousatka prstnatá a jiné). Z živočišných druhů je uváděna kudlanka nábožná. Okolí Horky je intenzivně obděláváno, jiná cesta než napříč přes pole k ní neexistuje.

Zukalův rybník

Soukromý revír o rozloze 0,8 ha se nachází severně od obce směrem na Mariánské údolí. Přímo k rybníku se dá dojet autem a je zde možnost občerstvení. Voda je bohatě zarybněna trofejnými kapry, pstruhy, siveny, amury a jinými druhy ryb. Revír je obklopen lesy, pěknou přírodou a cyklostezkou vedoucí do městské části Brno-Líšeň.

6.3.5 Kulturní hodnoty

Mezi nejvýznamnější kulturní hodnoty na katastru obce patří archeologický výzkum. Byl prováděný v několika etapách a svými nálezy potvrdil osídlení již od doby kamenné. Vykopávky z roku 1907 přinesly natolik významné nálezy, že názvem podolská kultura byla označena celá jedna kultura pozdní doby bronzové (asi 800 až 700 let před n. l.). Odkryté pohřebiště v Podolí se 145 prozkoumanými hroby (asi čtvrtina celého pohřebiště) se řadí k největším na Moravě a je po Brně-Obřanech druhým nejrozsáhlejším pohřebištěm středo-dunajských popelnicových polí (roketnice.cz).

Zámek

Zámek Podolí byl v obci postaven mezi lety 1792 a 1795 kapitulou sv. Petra. Jedná se o jednopatrovou budovu, stojící ve svahu. V rohu stavby se nacházela věž, která byla vyztužena pilíři. Vlivem nestabilního podloží, na kterém byl zámek postaven, však začalo docházet k tvoření trhlin ve zdivu a statika stavby byla ohrožena. Proto bylo v roce 1869 přistoupeno ke stavebním úpravám, při kterých byla odstraněna věž se zvony a hodinami. Dnes je sídlem obecního i poštovního úřadu a Galerie místního rodáka Rudolfa Březy (podoliubrna.cz).

Kostel sv. Jana Nepomuckého

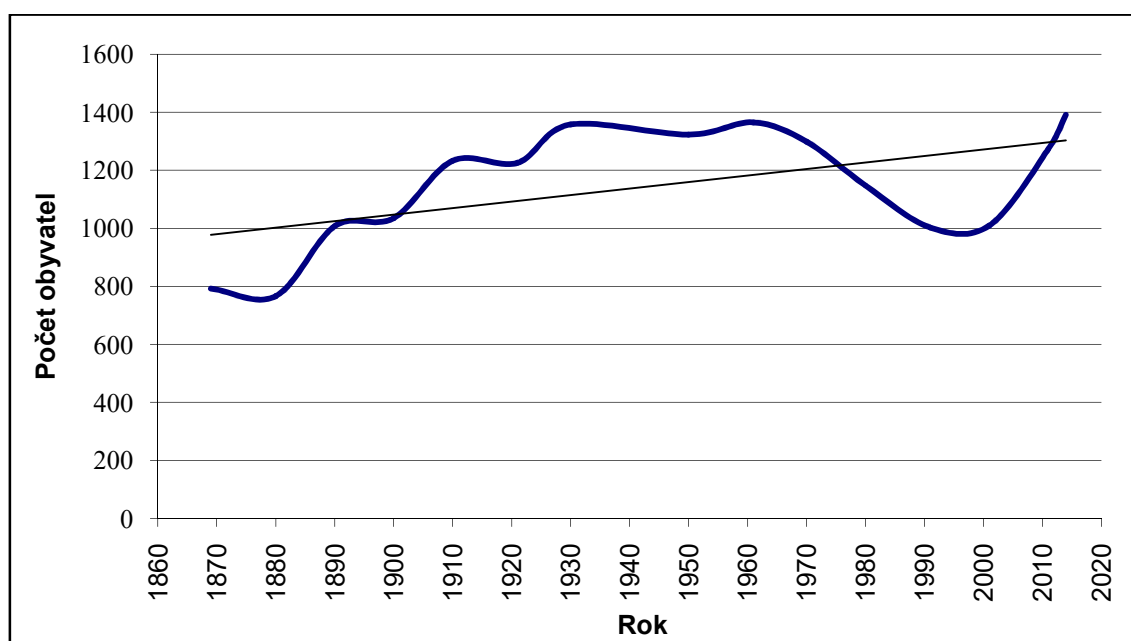
Novorománský kostel sv. Jana Nepomuckého byl postaven společným úsilím většiny obyvatel obce v letech 1896–1899. Autory projektu byli Václav Dvořák a Karel Welzl, profesori české průmyslové školy v Brně. Kostel byl vysvěcen 7. 5. 1899 za účasti brněnského biskupa Františka Saleského Bauera. Od roku 1992 je chráněn jako kulturní památka České republiky. Velká rekonstrukce interiéru proběhla v roce 1996 a nová střecha na věži byla instalována v roce 2000. Kostel má výbornou akustiku, která umožňuje nádherný zážitek i při pořádání koncertů. Kolem kostela vede cyklistická stezka do nedalekého Mariánského údolí a proto v letním období je předsíň kostela otevřena.

6.4 Obyvatelstvo obce a jeho vývoj

Obec prioritně plní funkci bydlení, rekreace, sportu a podnikatelských aktivit ve vazbě na město Brno a představuje oblast s možností rozvoje těchto funkcí. Blízkost a dostupnost města Brna, kam většina obyvatel dojíždí za prací, občanskou vybaveností a školstvím, umožňuje spojit bydlení na venkově v dobrém přírodním prostředí s přednostmi života ve městě.

Pro zjištění demografického vývoje obce Podolí byla použita data z roku 2011 ze sčítání lidu, domů a bytů, doplněna o aktuální data, která jsou dostupná na webu Českého statistického úřadu.

6.4.1 Vývoj počtu obyvatel

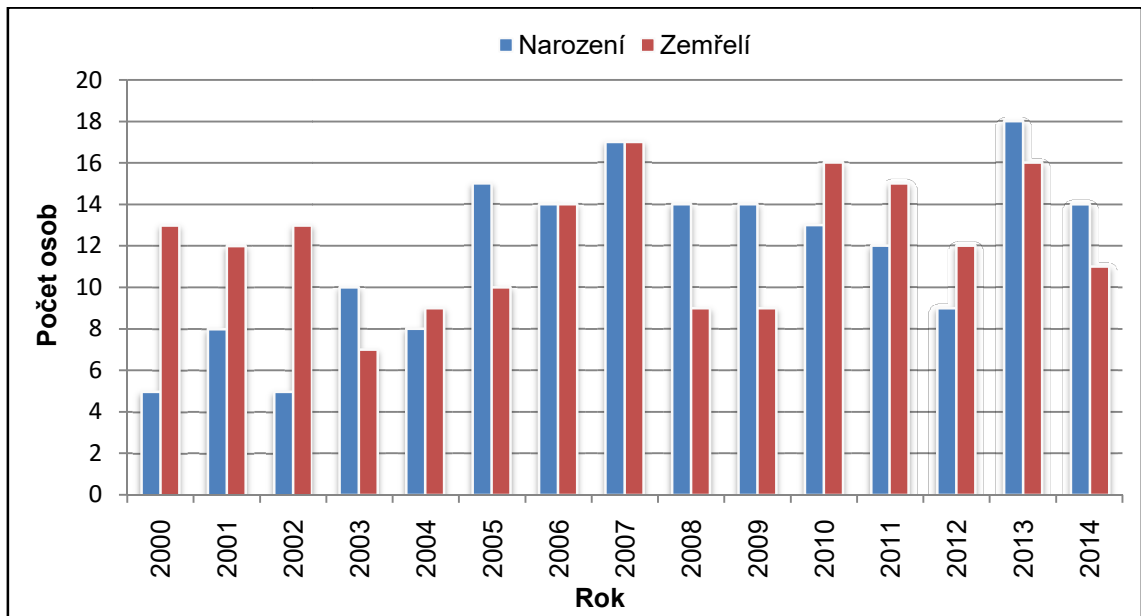

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v letech 1869 - 2014

Zdroj: (ČSÚ, 2014, vlastní zpracování)

Počet obyvatel narůstal až do 2. světové války, během které byly některé domy zničeny, řada obyvatel přišla o život. Hlavní pracovní náplní bylo obdělávání půdy, které vlivem mechanizace v JZD po roce 1961 mělo za následek ztrátu pracovních míst, a proto se část obyvatel přestěhovala za prací do měst. Od roku 2000, díky postupné výstavbě nových domů, dochází k významné proměně počtu obyvatel. O nové domy je v obci velký zájem, hlavním důvodem je dostupnost města Brna. V obci se vyskytuje obytná zástavba dvojího typu: tradiční komplexy statků se sady a zahradami a novodobá zástavba se samostatně stojícími rodinnými domy v zahradách. Z veřejné databáze Českého statistického úřadu bylo zjištěno, že na konci sledovaného období má v obci trvalý pobyt 1392 obyvatel.

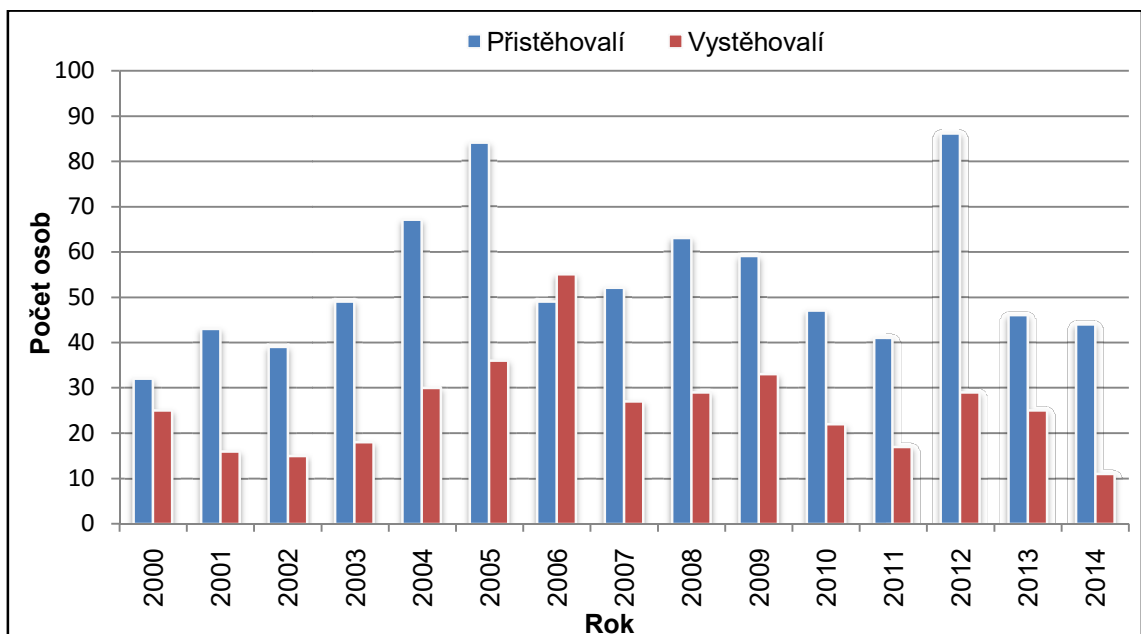
6.4.2 Pohyb obyvatelstva

Graf 2: Počet narozených a zemřelých v letech 2000 - 2014

Zdroj: (ČSÚ, 2014, vlastní zpracování)

Přirozený přírůstek obyvatel má, s výjimkou let 2000 a 2002, kdy byl v důsledku zvýšené úmrtnosti zaznamenán výrazný přirozený úbytek obyvatel (-8), v následujících letech více méně stabilizovaný trend vývoje. Zajímavostí je rok 2006 a 2007 kdy poměr narozených a zemřelých je naprosto stejný. V Podolí je za znázorněné období přirozený přírůstek -7.

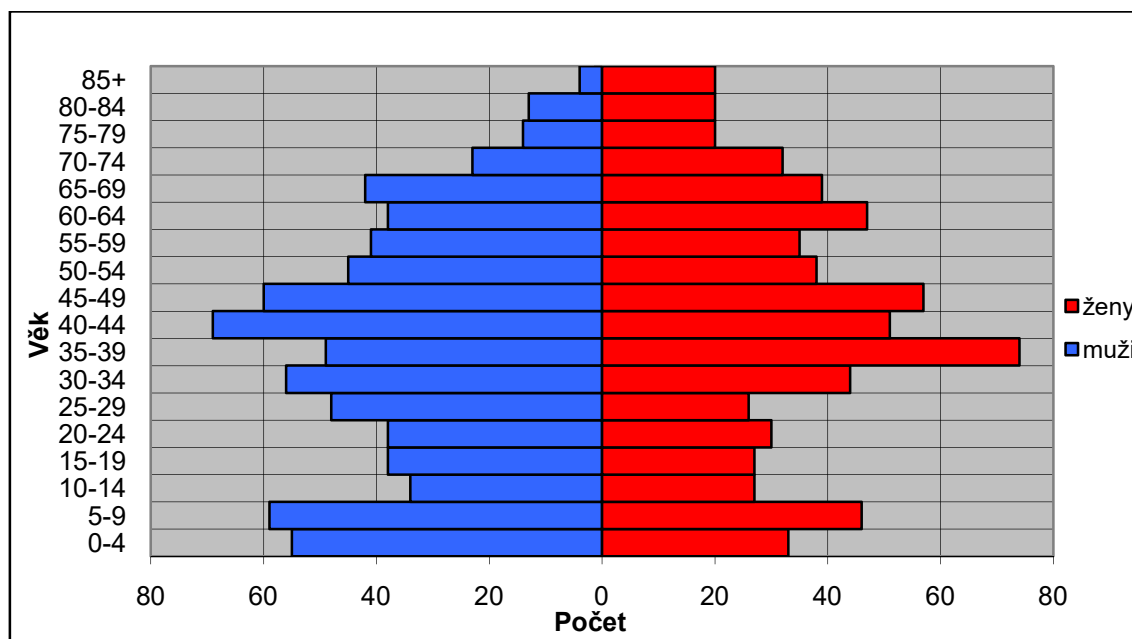

Graf 3: Pohyb obyvatel v letech 2000 - 2014

Zdroj: (ČSÚ, 2014, vlastní zpracování)

Vývoj obyvatel je silně ovlivněn migračním přírůstkem v důsledku suburbanizačních procesů. Z grafu je vidět jak se do obce Podolí (s výjimkou roku 2006) každým rokem přistěhuje více lidí než lidí co se vystěhuje. Nejvyšší nárůst je v roce 2012, kdy poměr mezi přistěhovalými a vystěhovalými obyvateli je 86:29. Tento poměr odpovídá migračnímu přírůstku 57 obyvatel.

6.4.3 Demografická struktura

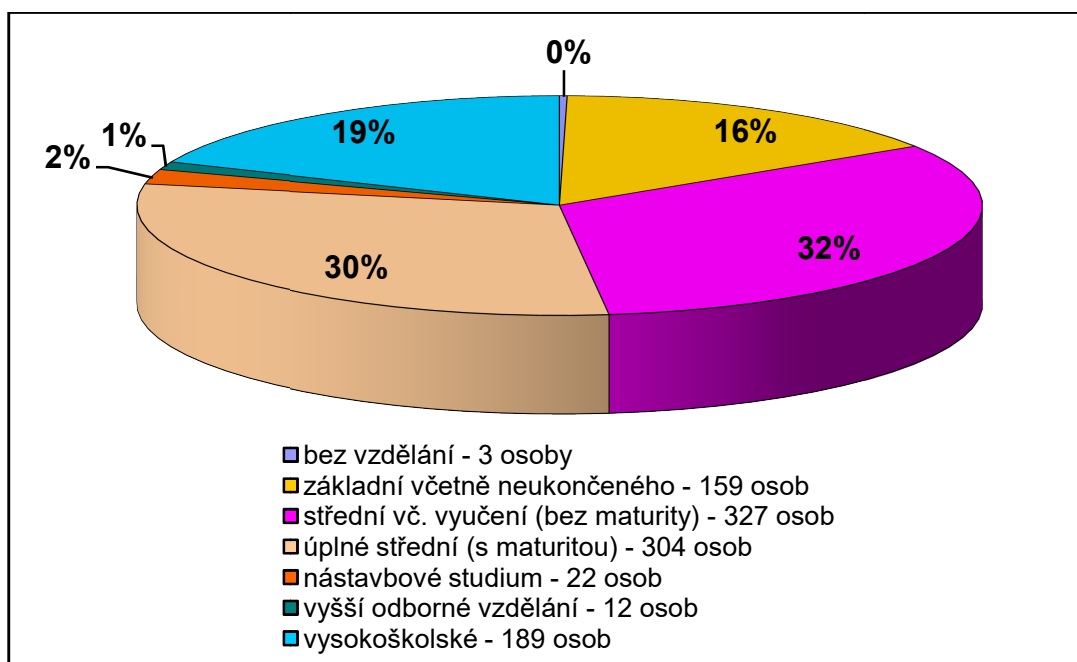

Graf 4: Rozdělení obyvatel podle pohlaví a věku

Zdroj: (ČSÚ, 2014, vlastní zpracování)

Z věkové pyramidy je patrný větší podíl mužů (vyjma kategorie 35 – 39 let) až do věkové kategorie 55 – 59 let, od kategorie 60 – 64 let získávají převahu ženy. Je to způsobeno tím, že se rodí více chlapců než děvčat, ale ženy se dožívají vyššího věku (průměr ČR za rok 2015: muži – 75,8 let, ženy – 81,7 let). Dětská populace do 14 let má menší převahu (o 27 dětí) nad postproduktivní složkou 65+. V obci Podolí má obyvatelstvo 0 – 9 let zázemí v mateřské školce a základní škole (1. - 5. ročník). V budoucnu lze očekávat, že obec bude i nadále podporovat migraci především mladých rodin s dětmi a zmírní tak dopady celorepublikového trendu stárnutí obyvatelstva.

Vzdělanostní struktura

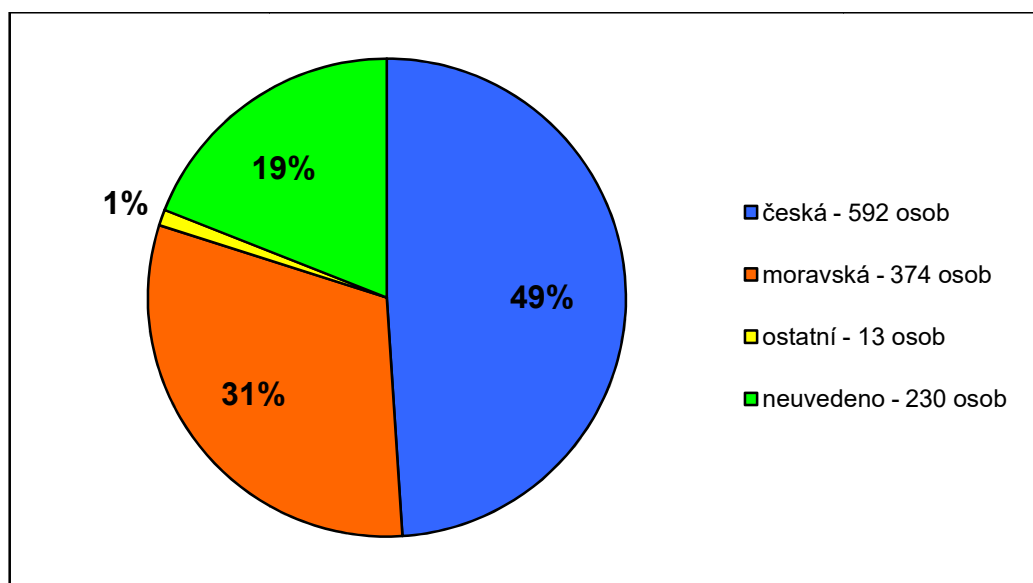

Graf 5: Obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání 15+

Zdroj: (ČSÚ, 2011, vlastní zpracování)

Z grafu vidíme, že převažují obyvatelé se středním vzděláním bez maturity i s maturitou. Téměř každý pátý obyvatel Podolí starší 15 let má vysokoškolské vzdělání. Nejnižší podíl obyvatelstva je patrný u skupin se vzděláním nástavbovým, vyšším odborným a bez vzdělání.

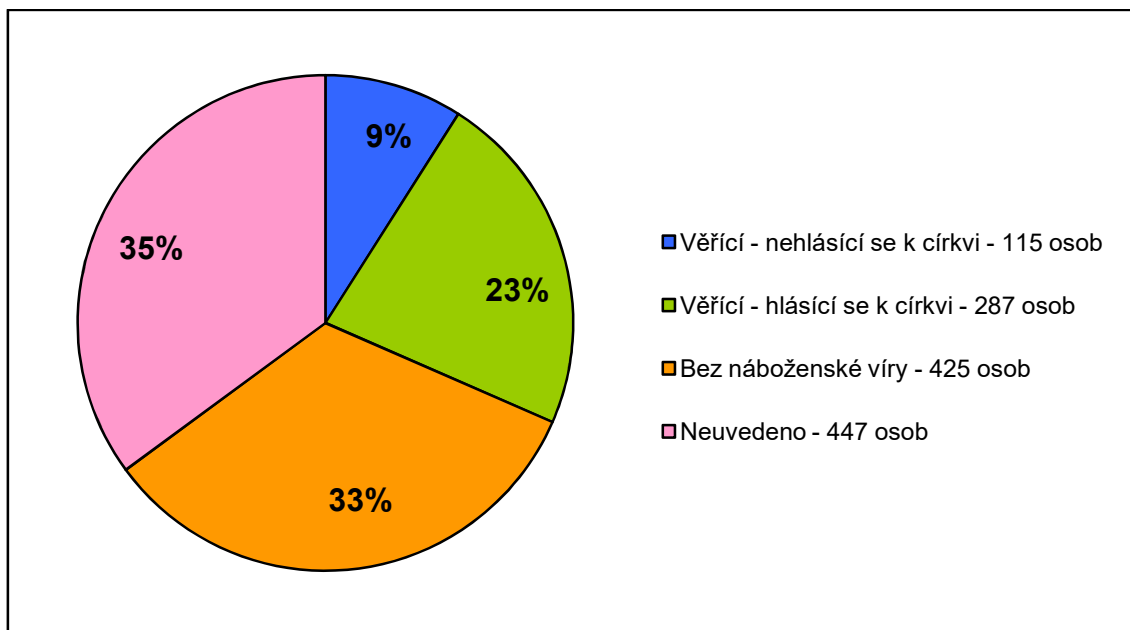
6.4.4 Etnická a religiozní struktura

Graf 6: Obyvatelstvo podle národnosti

Zdroj: (ČSÚ, 2011, vlastní zpracování)

Obec se nachází na území Moravy a každý třetí obyvatel se cítí být národnosti moravské. Při sčítání v roce 2011 nebylo uvedení národnosti povinné, proto necelá pětina obyvatel neuvvedla svoji národnost. Ve skupině ostatní, se nachází nejpočetnější národnostní menšina u nás, devět občanů slovenské národnosti. Tato skupina je doplněna o dva občany národnosti německé, jednoho občana polské a ukrajinské národnosti. Tyto národnostní menšiny se nijak nesdružují a nezakládají podněty pro mimořádné aktivity obce, spíš se do života obce bezproblémově začleňují.

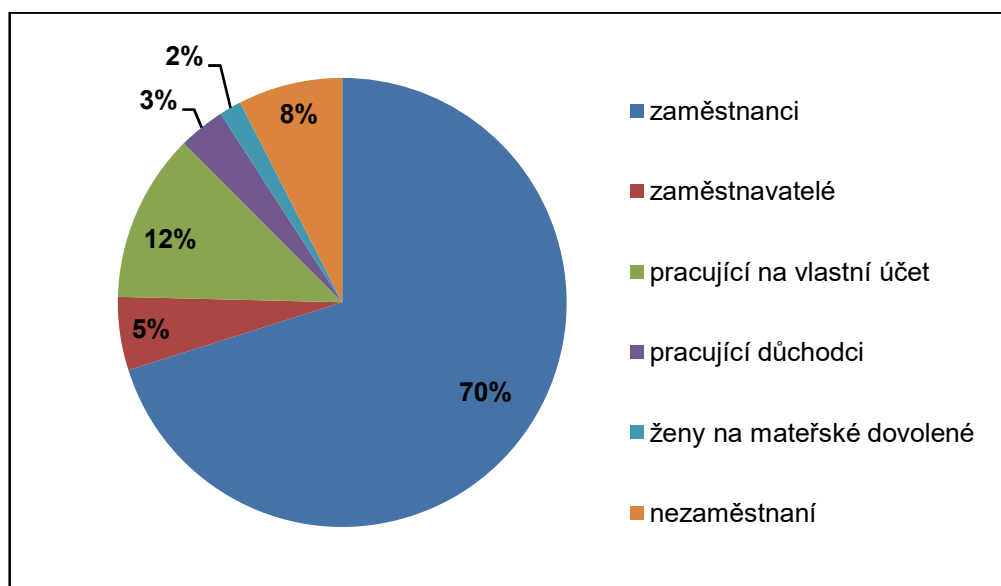

Graf 7: Obyvatelstvo podle náboženské víry

Zdroj: (ČSÚ, 2011, vlastní zpracování)

Ve skupině věřící – hlásící se k církvi má nejsilnější zastoupení Církev římskokatolická, následuje Církev československá husitská s pouze 10 osobami a Českobratrská církev evangelická s 8 osobami. Významný počet nevěřících byl kompenzován nárůstem podílu nezjištěných odpovědí. I přes snižování počtu věřících nedochází k odmítání náboženství, ale spíše to vypovídá o nedůvěře k církevně organizovanému náboženskému životu.

6.4.5 Ekonomická struktura

Graf 8: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo

Zdroj: (ČSÚ, 2011, vlastní zpracování)

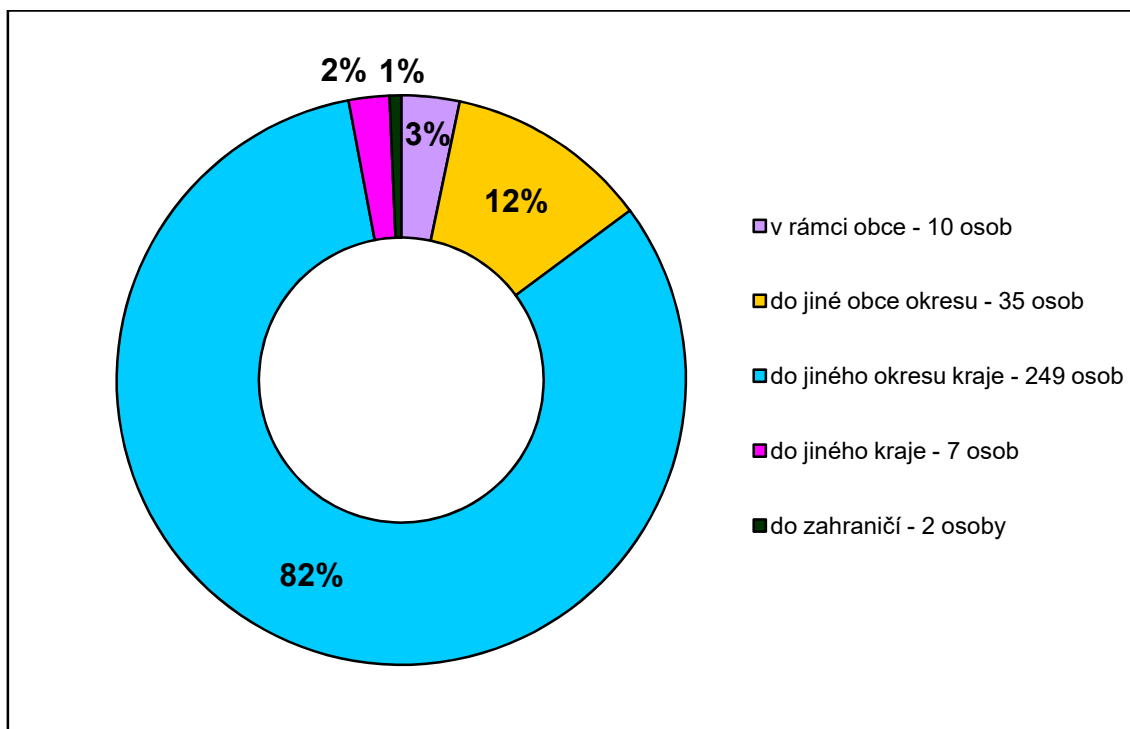
Ekonomicky aktivních je 618 obyvatel, z toho je většina v zaměstnaneckém pracovním poměru. Téměř totožný počet, který představuje 610 obyvatel, má skupina ekonomicky neaktivních. U 46 osob nebyla zjištěna ekonomická aktivita.

V obci jsou z podnikatelských subjektů nejvíce zastoupeni živnostníci. Dále se zde nachází 39 obchodních společností, 4 akciové společnosti a 3 zemědělské podnikatelé. Regionální informační systém uvádí pro rok 2014 v obci 3 střední podniky (zaměstnávající 50-249 zaměstnanců), 7 malých podniků (zaměstnávající 10-49 zaměstnanců) a 20 mikropodniků (zaměstnávající do 9 zaměstnanců). Podnikatelé se zaměřují na činnost v oblasti velkoobchodu a maloobchodu, průmyslu, stavebnictví a zemědělství.

Podolí patří do zemědělské oblasti, využívá 525 ha půdy k zemědělským účelům, z toho 498,5 ha tvoří velmi kvalitní orná půda. O většinu těchto pozemků se po zániku JZD stará společnost AGROPOD a.s., která zaměstnává asi 50 lidí. Společnost zajišťuje rostlinnou výrobu se zaměřením na pěstování kukuřice, slunečnice, pšenice a ječmene. Klíčové subjekty pro obec sídlí především v průmyslové zóně, kde jsou lokalizovány firmy jako Movianto s.r.o., ViaPharma s.r.o., OMNIPLAST s.r.o., AMAR krby Morava s.r.o. či Eurom s.r.o. V odloučené osadě Pindulka je odloučené pracoviště Správy a údržby silnic.

6.4.6 Trh práce

Statistická ročenka za 2015 Ministerstva práce a sociálních věcí uvádí nezaměstnanost v Jihomoravském kraji 7 % a 5,2 % v okrese Brno-venkov, který patří díky své poloze a blízkosti města Brna mezi okresy s nejnižší nezaměstnaností a nabízí větší množství pracovních příležitostí.

Graf 9: Dojížděka obyvatel do zaměstnání

Zdroj: (ČSÚ, 2011, vlastní zpracování)

Téměř všichni obyvatelé musí za práci dojíždět, nejčastěji do 8 km vzdáleného Brna. Další početná skupina dojíždí do zaměstnání v rámci okresu Brno-venkov. Doby kdy obyvatelé pracovali na polích nebo v zemědělských družstvech jsou dávno pryč, proto v rámci obce pracuje pouze 3 % obyvatel. Nezaměstnanost v obci je 8 %, z nichž většinu tvoří obyvatelé s nižším vzděláním, ale situace na českém trhu práce se začíná vyvíjet příznivě. Podniky začínají nabízet nová pracovní místa a nezaměstnanost začíná pomalu klesat.

6.4.7 Infrastruktura

Technická infrastruktura je pro kvalitu života důležitá. Obec je plynofikována a je zásobována vodou z brněnského vodovodu. Pro zlepšení životního prostředí byla vybudována v roce 2007 splašková kanalizace. Stavba to byla nejnáročnější a

nejrozsáhlejší v poslední době. Pro připojení jednotlivých domů byla třeba projektová dokumentace, kterou se rozhodlo obecní zastupitelstvo uhradit za občany. Velká část finančních prostředků byla zabezpečena z Fondů Evropské unie. Občané jsou napojeni zvlášť na splaškovou a zvlášť na dešťovou kanalizaci. Kolem nově postavených domů v okrajových částech obce se vybuďovala nová komunikace, chodníky a veřejné osvětlení. V těchto nových lokalitách byly do země uloženy kabely telefonních linek, kabelové televize a rozvodné sítě místního rozhlasu. Významně přispívá ke zvyšování kvality životního prostředí sběr a třídění odpadů. Zásadní roli v tomto směru má provoz sběrného dvora a kontejnery na papír, sklo, plasty a biologický odpad rozmístěny po obci.

Katastrálním územím obce prochází dálnice D1, na kterou je obec připojena nejbližší křižovatkou Brno-Slatina ve vzdálenosti 3 km. Obec je jižně napojena silnicí III. třídy číslo 37370 na silnici II. třídy číslo 430. Velmi dobrá dostupnost je i na letiště Brno-Tuřany, které je vzdáleno 7 km. V obci se nachází dvě zastávky pravidelné linky číslo 151 spojující Brno-Líšeň - Šlapanice - Kobylnice - Sokolnice - Měnin - Židlochovice. Další zastávka je od obce 500 m vzdálená, jezdí zde linka 701 (Pozořice - Hostěnice - Mokrý-Horákov - Brno), linka 702 (Viničné Šumice - Pozořice - Tvarožná - Brno), linka 601 (Slavkov u Brna - Holubice - Brno) a linka 602 (Bučovice - Rousínov - Brno). Mezi obcemi Podolí a Bedřichovice je podél silnice III. třídy vybudována pěší a cyklistická stezka. Severním okrajem obce je vedena modrá turistická trasa, která pokračuje Mariánským údolím do Moravského krasu. Modrá turistická značka je mezi Podolím a Tvarožnou připojena na žlutou značku, která se napojuje na značené naučné stezky Slavkovského bojiště. V obci jsou propojeny cykloturistické trasy Moravského krasu a Slavkovského bojiště. Obec je díky integrovanému dopravnímu systému vhodným místem nástupu turistů do údolí Říčky, Moravského krasu a Slavkovského bojiště.

6.5 Obec

6.5.1 Vybavenost obce

Veřejné budovy se z větší části nachází okolo dominanty obce, kterou je kostel sv. Jana Nepomuckého. Oblast školství zaujímá škola mateřská, základní (1. - 5. ročník) a školní jídelna. Školka byla součástí základní školy, ale velký počet dětí školního i předškolního věku kapacitně nestačil, proto se postavila nedaleko středu obce mateřská škola. Slavnostně byla otevřena v září roku 2014 a následně ohodnocena třetím místem

v soutěži Stavba jihomoravského kraje. Děti jsou součástí kulturního dění, několikrát ročně mají nejrůznější vystoupení. Dále je v obci sokolovna, obecní úřad s poštou a galerií Rudolfa Březy. Nedaleko středu obce se nachází dům s pečovatelskou službou, který zvítězil v soutěži Stavba jihomoravského kraje roku 2007. Budova má tři patra, v přízemí se nachází ordinace praktické a zubní lékařky, společenská místnost, knihovna, masáže a pedikúra. Další dvě patra tvoří byty v prvé řadě pro místní občany nad 65 let, kterým poskytuje agentura SANUS zdravotní a sociální služby.

Dále v obci najdeme soukromé restaurace Na Rybníku, Sokolovna a Hospůdku na Zukalově rybníku. První dvě jmenované restaurace jsou v blízkosti středu obce a poslední jmenovaná je mimo zástavbu. Hospůdka na Zukalově rybníku umožňuje výběr z hotových jídel dle denní nabídky. Pohostinství Na Rybníku a Sokolovna nabízí pouze rychlé občerstvení, teplá jídla jen při akcích (svatby, narozeniny, firemní akce a jiné). V obci jsou tři obchody se smíšeným zbožím. Liší se velikostí prodejní plochy, ale sortiment je podobný. Základem jsou potraviny a nápoje, drogerie a smíšené zboží. Dále jsou k dispozici služby jako Kavárna u Klevarů, kadeřnictví HANA, tiskárna Protis spol. s.r.o., stolařství, autodoprava, poradenství a odhadce na pozemky.

Pro občany je velkým přínosem sportovní vyžití, ať už aktivně nebo pasivně. Dříve zde bylo pouze fotbalové hřiště a sokolovna. V posledních letech přibýlo další fotbalové hřiště, tenisový kurt, víceúčelové hřiště, sportovní hala a hřiště na plážový volejbal. Obec postavila pro děti dvě dětská hřiště, jedno v blízkosti sportovní haly a druhé v nově zastavěné části.

6.5.2 Významní rodáci

Mezi obyčejnými lidmi žijících svým vlastním životem se někteří z nich významně zasloužili o pozornost nejen na území obce, ale i státu.

- **Wilhelm Tkaný** – se narodil v roce 1792, byl právník a botanik. Za poznáváním a sběrem rostlin podnikl řadu vycházek nejprve po okolí Brna, později i po celém území Moravy. Získal si mnoho přátel, se kterými položil základy botaniky na Moravě.
- **Rudolf Březa** – Akademický sochař se narodil v roce 1888. V jeho tvorbě zaujímá důležité místo oficiální portréty a monumentální plastiky (např. pomník prezidenta T. G. Masaryka v Dobrovici, sousoší s plastikou Bedřicha Smetany v Olomouci). Památník padlým v první světové válce stojící v Podolí je právě dílem Rudolfa Březy. Pro místní Sokol zpracoval návrh praporu, který je dnes

jedním z nejstarších v regionu. Umělci byla v roce 1999 zřízena galerie v budově obecního úřadu, kde je sbírka plastik na téma československých legií.

- **Květa Legátová** – spisovatelka, vlastním jménem Věra Hofmanová, se narodila v roce 1919 v Podolí. Od mládí psala hry, dialogy a skeče. Celkem je jich před čtyřicet a více než polovina z nich byla provedena v rozhlase, divadle a televizi. V roce 2001 představila knihu povídek Želary a novelu Jozova Hanule. Za Želary obdržela Státní cenu za literaturu, Jozova Hanule byla úspěšně zfilmována a pod názvem Želary v roce 2004 nominována americkou filmovou akademií na Oscara. Zemřela v roce 2012 ve věku 93 let.
- **Jan Rusňák** – akademický malíř se narodil v roce 1911 v Podolí, kde prožíval své dětství. Jeho tvorba je převážně věnována květinám a květinovým zátiším. Na svých obrazech zobrazoval krajinu, pracoval s mozaikou, barevným sklem, malbou a kresbou na skle, vytvářel sgrafita. Zemřel v nedožitých 90 letech v Pardubicích.
- **JUDr. Václav Fiala** – právník a spisovatel narozen v roce 1942. Byl aktivním členem spolku Sokol. Věnoval se filmové a kulturní publicistice a cestopisným reportážím. Soustředil se na žánr literárních průvodců, který jako první autor představil na českém knižním trhu.
- **Prof. JUDr. Vladimír Vybral** – byl právník a profesor finanční vědy a finančního práva. Zpracoval několik posudků pro účely hájení československých zájmů v zahraničí a stal se rozhodcem Československé obchodní komory v Praze.

6.5.3 Starousedlíci a novousedlíci

Bydlení ve vlastním rodinném domě je snem mnoha lidí. V posledních letech dochází k velkému zájmu lidí z měst po klidném bydlení v suburbánních lokalitách. Obec Podolí je svojí polohou ideálním místem. Nastává ovšem problém jak tyto nové občany přijmou původní obyvatelé, jak moc se zapojí do dění v obci a případně změní společenský život. Zajímavý je odlišný způsob trávení víkendů. Starousedlíci se hlavně věnují práci na domě nebo zahradě. Noví obyvatelé preferují výlety mimo obec a sportovní aktivity. Důležité je, jestli dovedou tyto dvě skupiny najít společnou cestu soužití v obci.

6.5.4 Kultura a vzdělání

Při obecním úřadě Podolí pracuje kulturní komise, která se společně s mateřskou a základní školou a ostatními místními organizacemi podílí na aktivitách v obci. Ze sportovních organizací jsou to zejména Tělocvičná jednota Sokol Podolí, sportovní kluby a hasičský sbor. Sokolovna slouží hlavně ke sportovnímu vyžití, ale i k pořádání společensko-kulturních akcí. Součástí sokolovny je pohostinství a prostor za sokolovnou, sloužící pro pořádání akcí v letních měsících. Objekt sokolovny není v majetku obce, patří místní organizaci Sokola. V případě využití pro různé akce se vždy řeší finanční pronájem, který není dvakrát přiměřený. Budova není v dobrém technickém stavu a potřebovala by výraznou rekonstrukci.

Další místo pro pořádání kulturních akcí je místní kostel, kde bývají koncerty vážné hudby a duchovních písní. Nejvíce navštěvovaný je vánoční koncert, na kterém vystupují děti z obce. Na prostranství před kostelem probíhají koncerty dechové hudby, farmářské trhy a vystoupení dalších uměleckých souborů. Část akcí se koná v Domě s pečovatelskou službou jako nabídka kulturního vyžití pro seniory. O povznesení kultury usilují i nově vzniklé spolky jako Kulturní spolek Podolák a Slovácký folklorní spolek Zpěváček.

Významně v oblasti kultury a vzdělání působí galerie se stálou expozicí podolského rodáka sochaře Rudolfa Březy, umístěnou v objektu obecního úřadu, kde jsou vystavena některá jeho díla. Příležitostně jsou organizovány i výstavy místních amatérských umělců, řemeslníků a kutilů v prostorách místní Sokolovny. Na kultuře se podílí i místní knihovna. Ta umožňuje výpůjčky knih a časopisů nebo přístup na internet.

Vzdělání v obci zajišťuje mateřská a základní škola, kde jsou vyučovány děti do pátého ročníku. Škola má také družinu a školní jídelnu. Vzhledem k tomu, že v obci přibýlo rodin s malými dětmi, bylo potřeba řešit situaci kam s dětmi předškolního i školního věku. Dostupnost mateřské a základní školy v obci je velmi důležitá pro rodiny s dětmi. Obec se proto rozhodla vybudovat novou mateřskou školu mimo budovu základní školy. Budova základní školy byla rekonstruována a rozšířena na pět tříd v pěti postupných ročnících. Ve školním roce 2014/2015 bylo v mateřské škole 73 žáků a v základní škole 87 žáků. Na konci školního roku vyšlo 15 žáků 5. ročníku, 9 jich zamířilo do Slatiny a 6 do Líšně. Děti se účastní plno celostátních projektů, soutěží a akcí školy. Nabídka kroužků je velmi pestrá od pěveckého kroužku, základní umělecké

školy, až po přípravu na gymnázia. Školy pravidelně pořádají společné kulturní akce: divadelní představení, výchovné koncerty, zábavné akce, společně se podílí na vystoupeních pořádaných v obci, slavnostní zahájení i ukončení školního roku a rozsvěcování vánočního stromu v obci (podoliubrna.cz).

Základní škola je doplněna školní družinou s kapacitou 60 žáků, školní kuchyní a jídelnou s kapacitou 220 strážníků. Školní jídelna zajišťuje stravování pro žáky i zaměstnance základní a mateřské školy i pro cizí strážníky, především pro domov s pečovatelskou službou.

6.5.5 Spolky a organizace

V Podolí působí aktivně několik společenských a zájmových organizací a spolků, které nabízí obyvatelům různé možnosti vyžití jak trávit volný čas. Pořádají společenské akce a obyvatelé se jich můžou aktivně zúčastnit. Tyto aktivity spolků přispívají k fungování obce a společenskému životu. Složení a členská základna jednotlivých organizací a spolků se prolíná. V Podolí přispívají ke společenskému a kulturnímu dění tyto spolky:

Sbor dobrovolných hasičů – jedná se o nejstarší spolek, který byl v obci založen v roce 1880 a tvořilo jej 18 dobrovolníků. Prožil slavná období, přežil i hubená léta a bez přerušení činnosti působí dodnes. Již řadu let pořádá různé společenské a kulturní akce v obci. V současnosti má sbor 34 členů a dochází k plnému oživení činnosti. Intenzivně se sbor věnuje tréninku dětí a mládeže v požárním sportu.

Myslivecké sdružení Hlásnice – Myslivecká činnost se v Podolí provádí již dlouhá desetiletí. Nedaleko Zukalova rybníka postavili svépomocí myslivnu pro činnost spolku. V současné době má sdružení 20 členů. Kromě činností související s vlastní myslivostí se podílí na péči o tzv. biokoridor vedoucí za Podolím i jarní úklid okolí od černých skládek. Samozřejmostí je dnes i tradiční myslivecký ples.

Spolek chovatelů hospodářského zvířectva v Podolí – měl při založení v roce 1942 celkem 38 členů a o rok později dokonce 66 členů. Zabývají se chovem králíků, vodní drůbeže, holubů, koz, morčat a exotického ptactva. Hlavní činností chovatelského spolku je výstavní činnost v prostorách zemědělského družstva AGROPOD v Podolí. Aktuálně má organizace 14 členů.

Kulturní spolek Podolák – vznikl v roce 2012 na základě aktivity občanů se zájmem o folklorní aktivity a tradice. Cílem je udržení kultury a folkloru v obci a také její rozšíření. Činností spolku je pořádání různých kulturních a společenských akcí, ale také

spolupráce s obecním úřadem a ostatními podolskými organizacemi na veškerém dění v obci.

Slovácký folklorní spolek Zpěváček Podolí – účelem spolku od založení v roce 2014 je udržování a rozvoj folklorních kulturních hodnot nejenom z místního regionu, ale i regionu Slováckého. Za tímto účelem od svého založení pořádá kulturní akce a spolupracuje s obcí a ostatními spolky při zajišťování tradičních kulturních akcí.

Občanské sdružení Bublínka – je centrum rodinných aktivit, které vzniklo v roce 2008 za účelem vytvoření nabídky činností pro děti a jejich rodiče. Nabízí jim aktivní trávení volného času společně v rámci pohybových, výtvarných, hudebních a dramatických kroužků.

Tělocvičná jednota Sokol Podolí – působí v obci od roku 1900 a vlastní místní Sokolovnu s nádvořím, které propůjčuje pro konání sportovních a kulturních akcí v obci a pronajímá veřejnosti. Sokol sdružuje oddíly basketbalu, rekreační kopané, cvičení rodičů s dětmi, cvičení mladších a starších žákyň, zdravotní cvičení žen a cvičení žen seniorek.

FK Podolí – Tělovýchovná jednota Sokol Podolí změnila v roce 2015 svůj název na FK Podolí u Brna, z.s., nadále však pokračuje ve vedení fotbalových družstev, zajišťování volnočasového sportovního vyžití pro děti a mládež.

6.5.6 Společenský život v obci

Oproti společenskému životu ve městě se jednotlivé akce v obci týkají většiny obyvatel obce, kteří působí jako organizátoři, přímí účastníci nebo jako diváci. Nejdéle fungujícím organizátorem společenského života v obci se stal sbor dobrovolných hasičů, založený v roce 1880. Hasiči pravidelně pořádali plesy, zábavy, přednášky a výlety do přírody. Dnes se na pořadatelsví podílí i jiné spolky, které nemají tak bohatou historii jako sbor dobrovolných hasičů. Na organizačním zajištění jednotlivých akcí se zpravidla společně se spolky a místními organizacemi podílí zastupitelstvo obce, které jim vychází vstříc i v otázce finančních prostředků. Během roku je občanům nabízena celá řada společensko-kulturních akcí. Informace o jejich konání se občané mohou dozvědět z webových stránek obce, ze zpravodaje, místního rozhlasu, z e-mailového hlášení o dění v obci, z vývěsky a plakátů.

Společenský život vyplňují zábavy a plesy pořádané místními spolky. Plesová sezóna je zahájena tradičním sokolským plesem, pokračuje krojovaným plesem a je zakončena dětským maškarním plesem. Pravidelně se pořádá masopustní průvod obcí,

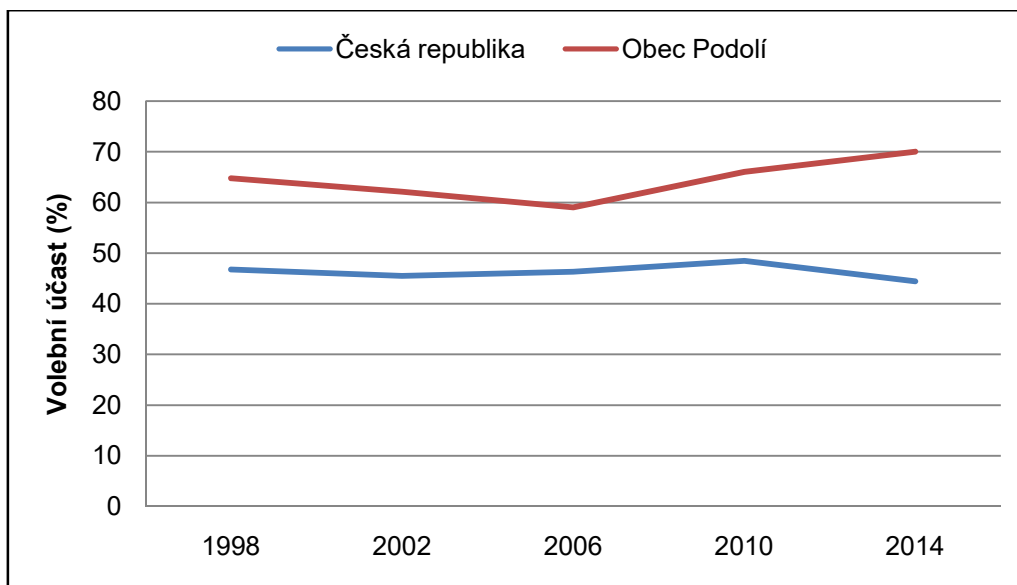
na jaře 30. dubna se stalo tradicí pálení čarodějnic. Velmi oblíbené jsou pouťové zábavy a samotná pouť, krojované hody začínající v červnu Chlapskými hody, v srpnu pokračují krojované Babské hody a folklorní sezónu zakončují v září tradiční hody. Tradicí se stává svatomartinský průvod, rozsvěcení vánočního stromu a rozdávání betlémského světla. Nelze opomenout příležitosti výročí bitvy u Slavkova, kdy se za přítomnosti uniformovaných vojáků koná vzpomínková akce za padlé s názvem Napoleonské ohně na Žuráni.

Dále pravidelně v kulturní síni Obecního úřadu Podolí probíhá vítání občánků, jubilantů dožívajících se 80 a více let a manželů, kteří se dožili 50 i více let společného manželství. Se školním rokem je spojeno loučení předškoláků a žáků pátého ročníku a samozřejmě vítání prvňáčků.

Jako společenská akce jsou brána pravidelná sportovní utkání fotbalového nebo basketbalového klubu. Nabídka společenských, kulturních i sportovních akcí je na velmi dobré úrovni.

6.5.7 Obecní samospráva

V posledních volbách kandidovaly tři strany, jako je Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová a obecní uskupení, kam patří ZA PODOLÍ U BRNA a Jednotné Podolí. Do obecního zastupitelstva je oproti volbám v roce 2010 voleno namísto patnácti členů pouze devět členů. Důvodem změny byla rezignace všech zvolených zastupitelů i náhradníků sdružení KDU-ČSL a Nezávislí pro Podolí, kteří se zúčastnili komunálních voleb v roce 2010. Přestože byl původně stanoven vyšší počet členů, podle zákona byla splněna podmínka nadpoloviční většiny pro usnášeníschopnost. V Podolí zůstalo osmičlenné zastupitelstvo složené z kandidátů sdružení ZA PODOLÍ U BRNA. Funkci rady obce vykonává zastupitelstvo obce. I přes malý počet členů v zastupitelstvu se tento stav po celou dobu volebního období zásadně na chodu obce neprojevovalo.

Graf 10: Vývoj volební účasti do obecních zastupitelstev

Zdroj: (volby.cz, vlastní zpracování)

V obci Podolí se volební účast při volbách do obecního zastupitelstva pohybuje nad celorepublikovým průměrem. Stejně jako v předchozím volebním období i v tomto zvítězila strana ZA PODOLÍ U BRNA. Starostou byl znovu zvolen Ing. Vítězslav Eliáš a funkci místostarosty zastává opět Ing. Gabriela Marciánová (bývalá studentka Mendelovy univerzity v Brně, obor Rozvoj venkova). Zastupitelstvo ustanovilo finanční a kontrolní výbor a komise pro výstavbu a investice, životní prostředí, vztahy s veřejností a sport. Starosta obce Podolí je starostou uvolněným, místostarosta je neuvolněný.

Projekty v obci nejvíce ovlivňují finanční možnosti, které jsou každé volební období složité. Svoji nestabilitou a měnící se rozpočtové možnosti. Špatné rozhodnutí jedné samosprávy, která nepočítá s přesahem činnosti do dalšího období, vzniká novým zastupitelům hned na začátku jejich volebního působení nelehká situace.

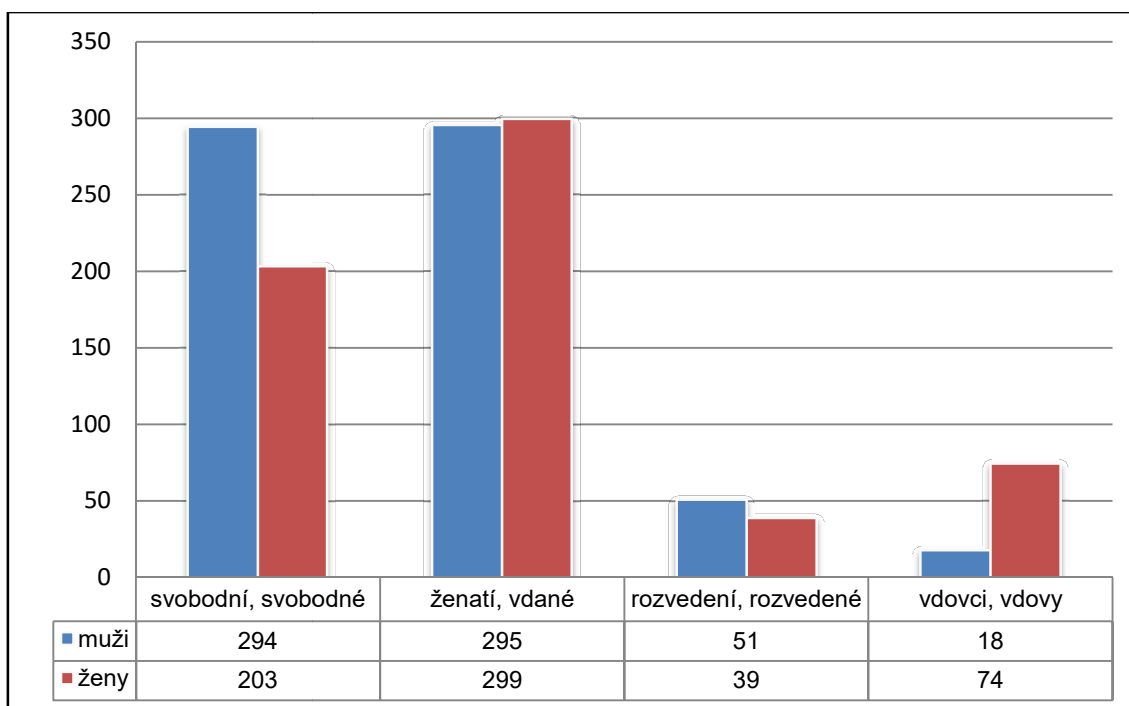
Graf 11: Meziroční vývoj rozpočtu obce Podolí

Zdroj: (<http://monitor.statnipokladna.cz/2015/obce/detail/00282332>)

Obci se daří hospodařit s velmi vyrovnaným rozpočtem. V roce 2014 se obec rozhodla vybudovat novou mateřskou školu, částečně z Evropských dotací a větší část z rozpočtu obce, a tím se dostala do záporných čísel. Stav finančních prostředků na účtech obce byl na konci roku 2015 skoro 4,7 mil. Kč. Stav úvěrových účtů na konci roku 2015 byl u stavby domu s pečovatelskou službou a u stavby sportovní haly celkem 10,1 mil. Kč.

Starosta uvádí, že o dění v obci je stále větší zájem. Občané jsou všeobecně s fungováním veřejné správy spokojeni. Jako základní zdroj informací o dění v obci občané nejvíce využívají zpravodaj spolu s webovými stránkami. Zpravodaj vycházející čtvrtletně je hodnocen jako nejkvalitnější pramen informací. Velkým přínosem pro komunikaci mezi zastupitelstvem obce a občany Podolí je bezpochyby diskusní fórum na webových stránkách obce. Slouží k otázkám a tématům související s životem v Podolí.

6.6 Rodina a domácnost

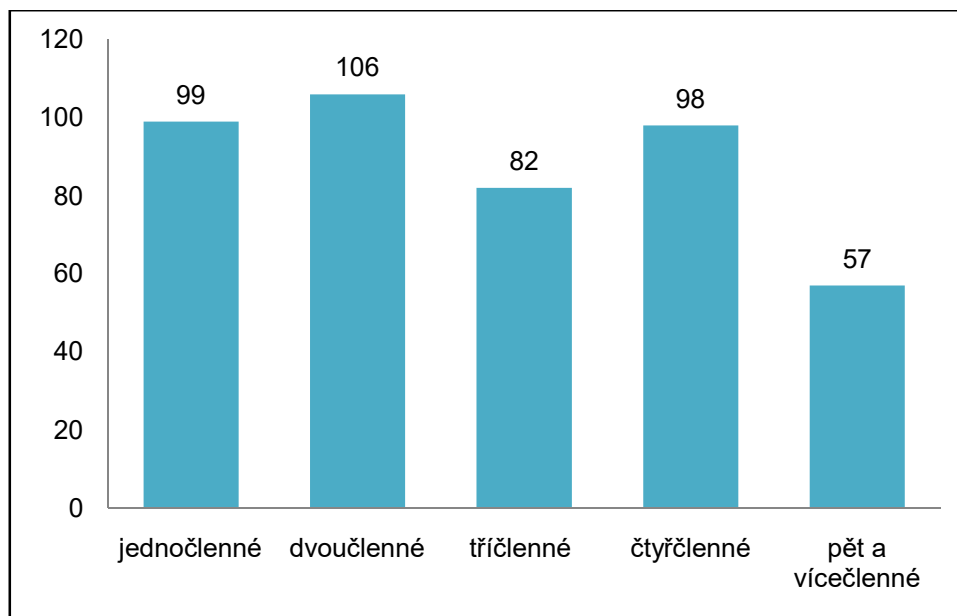

Graf 12: Obyvatelstvo podle rodinného stavu

Zdroj: (ČSÚ, 2011, vlastní zpracování)

Z výsledků sčítání lidu, domů a bytů vyplývá, že poměr svobodných mužů je mnohem větší než svobodných žen. Dnešní generace mladých lidí většinou neuzavírá svazek manželský, přesto spolu žijí ve společné domácnosti. Nerovnost ženatých mužů a vdaných žen je způsobena tím, že trvalé bydliště mají uvedeno mimo území obce. Pokud bereme v úvahu rozvedené muže, je jich o 12 více než žen. Je všeobecně známo, že se ženy dožívají vyššího věku než muži. Ne jinak je tomu i v obci Podolí, kde převažuje výrazně počet vdov nad vdovci.

Domácnosti podle počtu členů jsou až na tříčlenné domácnosti velmi vyrovnané. Nejčastějším typem jsou dvoučlenné domácnosti. Na druhém respektive třetím místě figuruje jednočlenná a čtyřčlenná domácnost. V dnešní době není tradicí, aby mladí lidé žili se svými rodiči, proto pět a vícečlenných domácností ubývá.

Graf 13: Domácnosti podle počtu členů

Zdroj: (ČSÚ, 2011, vlastní zpracování)

6.6.1 Volný čas

Možností jak trávit volný čas je v rámci obce zajištěno pro všechny generace velmi dobře. Každý z nás má o trávení volného času svoji představu. Děti mají možnost využívat dětské a víceúčelové hřiště. Dále je možné navštěvovat různé kroužky nabízené organizacemi obce. Stále častěji dnešní generace dětí tráví volný čas s moderní technikou (počítače, tablety, televize a jiné).

Mnoho volného času obyvatelé věnují sportovním činnostem. V sokolovně probíhají různé formy cvičení rodičů s dětmi, mladších a starších žákyň, žen a senierek. Hraje se zde sálová kopaná a hlavně basketbal od přípravy až po veterány. Sportovní hala je vybavena gymnastickým nářadím, nabízí možnost zahrát si badminton, basketbal, volejbal, florbal a sálovou kopanou. V letních měsících se na víceúčelovém hřišti hrají různé míčové hry a pro milovníky tenisu je zde tenisový kurt. Možnost jak dále trávit volný čas je účastnit se jako divák sportovních utkání a tím podpořit místní sportovce. Kromě sportovních činností mnozí dávají přednost procházce nebo jízdě na kole v Mariánském údolí a jeho okolí.

Většinu svého času lidé věnují zvelebování a úpravě svého obydlí. Dříve byl chov dobytka v každé rodině samozřejmostí společně s prací na zahradě, kde pěstovali převážně zeleninu, ovoce a květiny. V dnešní době většinou tyto zahrady zatravnějí a někteří na nich vybudovali bazén, ve kterém relaxují a užívají volného času. Dnes chová dobytek jen pár jedinců, protože je vše dostupné a k dostání v obchodech. Setkávání se

s přáteli a rodinnými příslušníky, ať na společenských či kulturních akcích, je dalším způsobem jak lidé tráví svůj čas.

7 METODIKA

V rámci diplomové práce byl využit výzkum od stolu a výzkum terénní. Pro naplnění zadání této práce a jejich cílů jsem zvolil různé metodické postupy. Při získávání dat byly použity metody kvantitativní a kvalitativní.

První část diplomové práce tvoří literární přehled, zabývající se teorií. Jsou zde nastíněny vývoje sociologie jak v zahraničí, tak v naší zemi. Informace jsem čerpal z dostupné odborné literatury a výzkumů, které se touto problematikou zabývají. V další části jsem se věnoval definici a vymezení venkova. Dále jsem zpracoval vybrané články z posledních pěti ročníků časopisů *Sociologia Ruralis* a *Eastern European Countryside*. První část je zakončena proměnou venkovské společnosti, z pohledu sociálních služeb, sociologie rodiny, společenského života a vybavenosti obce.

Druhá část diplomové práce je zaměřena na obec Podolí ležící v Jihomoravském kraji, okrese Brno-venkov. Údaje o obci byla získávána z různých zdrojů a jejich studiem (např.: webové stránky obce, kronika obce, z knihy *Podolí u Brna 1237-2007* od J. Čalkovského). V práci byly uvedeny výsledky ze sčítání lidu, domů a bytů a jiných materiálů z Českého statistického úřadu. Velkým přínosem pro moji práci bylo setkání se starostou a kronikářem obce.

Shodou okolností v obci probíhalo v září 2015 dotazníkové šetření nazvané „*Jak se žije v obci Podolí*“. Byli osloveni občané s trvalým pobytem v obci a starší 15 let – celkem 1150 občanů. K tomu, aby měl dotazovaný větší možnost se samostatně vyjádřit, byly voleny otázky uzavřené a otevřené. Na dotazník bylo možné odpovědět jak elektronickou, tak písemnou formou. Podařily se shromáždit odpovědi od 318 respondentů, tj. návratnost 27,65 %.

Zastupitelstvo obce se rozhodlo o pořízení rozsáhlého dotazníku, který zahrnoval jak cíle, ke kterým by měl rozvoj obce směřovat tak i cesty, které by měly vést k jejich dosažení. Část tohoto dotazníku obsahovala i otázky, které souvisely s tématem moji diplomové práce.

Po konzultaci se starostou obce mi byla poskytnuta data z vyplněných dotazníků, která jsem zpracoval a vyhodnotil z mého úhlu pohledu a pro přehlednost vytvořil tabulky a grafy. V návaznosti na dotazníkové šetření byl proveden rozhovor s místním kronikářem.

8 VÝSLEDKY

8.1 Dotazníkové šetření

Na dotazník odpovídali zejména respondenti ve střední věkové kategorii (31 – 50 let). Většina respondentů v Podolí žije od narození, další početnou skupinu tvoří přistěhovalí, kteří zde však žijí dlouhodobě.

Odpovědi podle věku: Vzdělanostní struktura respondentů:
15 - 20 let: 18 respondentů základní: 33 respondentů
21 - 30 let: 34 respondentů střední odborné: 81 respondentů
31 - 50 let: 116 respondentů střední s maturitou: 93 respondentů
51 - 65 let: 66 respondentů vyšší odborné: 11 respondentů
66 a více let: 77 respondentů vysokoškolské: 91 respondentů

Odpovědi podle délky pobytu v obci:

Žijí od narození: 133 respondentů
Přistěhoval jsem se v dětství spolu s rodiči: 25 respondentů
Přistěhoval jsem se v dospělosti před více, než pěti lety: 128 respondentů
Přistěhoval jsem se v dospělosti v posledních pěti letech: 25 respondentů

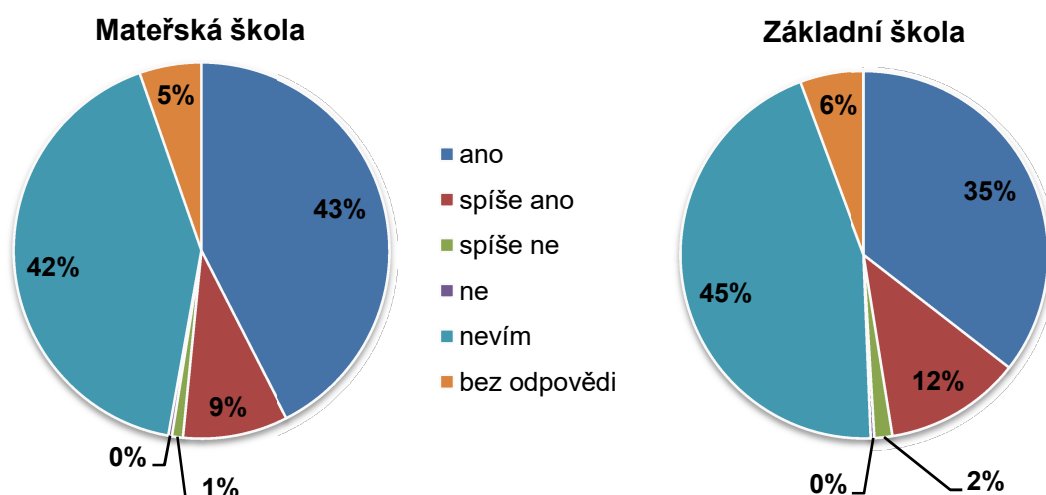
Spokojenost	ano	spíše ano	spíše ne	ne	nevím	bez odpovědi
Se spolkovou činností	28,6%	38,4%	7,2%	3,1%	18,9%	3,8%
S nabídkou kulturních akcí	33,3%	39,9%	10,7%	6,0%	6,6%	3,5%
Se stavem kulturních zařízení	15,1%	33,6%	21,1%	14,5%	11,3%	4,4%
S nabídkou sportovních aktivit	36,2%	31,1%	11,0%	2,5%	14,8%	4,4%
Se stavem sportovních zařízení	32,1%	35,8%	5,7%	3,5%	17,6%	5,3%
Volný čas - děti	20,8%	29,6%	7,5%	6,9%	29,9%	5,3%
Knihovna	39,3%	17,3%	0,3%	1,9%	36,5%	4,7%

Tab. 3: Hodnocení kulturně-společenského využití

Zdroj: (vlastní zpracování)

Z tabulky vyplývá, že jsou občané nejvíce spokojeni s kulturně-společenským vyžitím v obci. Zároveň se ukazuje, že občané nejsou spokojeni se současným technickým stavem kulturního zařízení, uvítali by jeho celkovou rekonstrukci. V takovém případě by tyto kulturní a společenské akce určitě navštěvovalo více lidí.

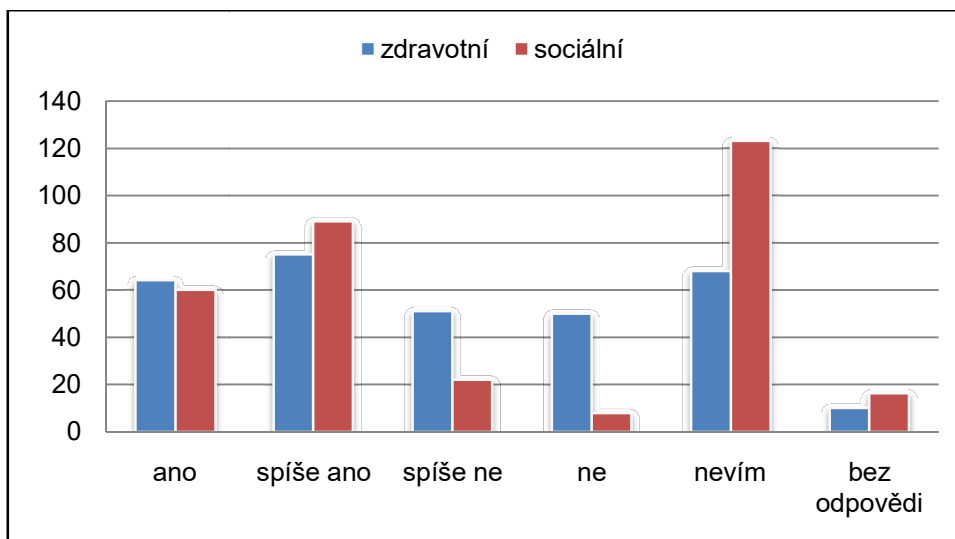
V obci je možné využívat velké množství sportovních aktivit a zařízení jak pro děti i dospělé. Jsou zde dětská hřiště, tenisový kurt, fotbalové hřiště, víceúčelové hřiště, sokolovna a sportovní víceúčelová hala. V minulosti byla místní knihovna umístěna ve stísněných a nevyhovujících prostorách. Při budování domu s pečovatelskou službou bylo v projektu počítáno i s umístěním knihovny v této budově. Tyto prostory umožnily rozšířit nabídku nabízených knih v moderním prostředí a to se projevilo v hodnocení spokojenosti občanů s touto službou.

Graf 14: Spokojenost s činností mateřské školy a základní školy

Zdroj: (vlastní zpracování)

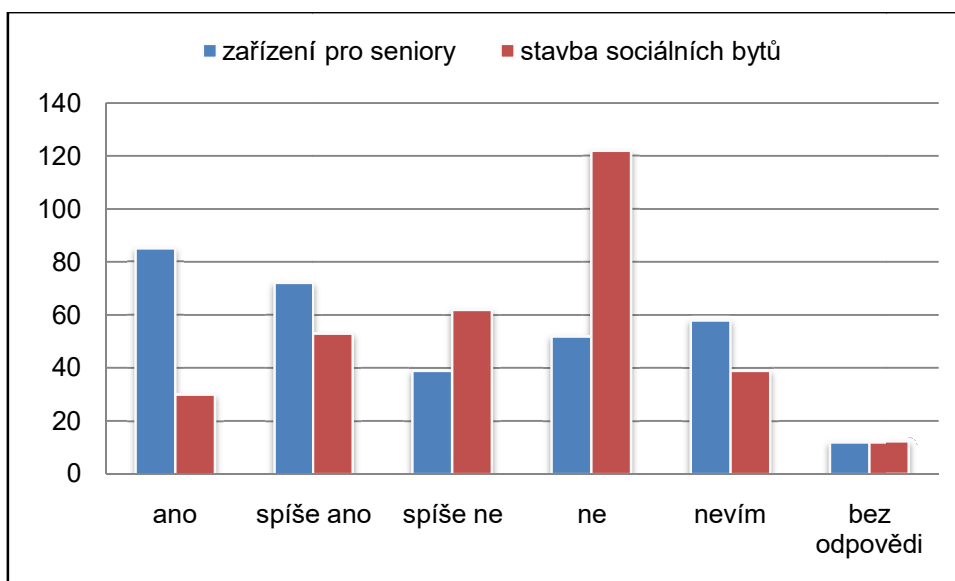
Většina respondentů na otázku se spokojeností s fungováním mateřské nebo základní školy neodpovídala. Důvodem může být, že nemají děti v příslušném věku nebo vlastní zkušenost se školstvím v obci. Jak je z grafů patrné, občané jsou s činností obou institucí velmi spokojeni. Oceňují výstavbu nové budovy mateřské školy a provedené opravy základní školy, ve které se navýšila kapacita z dřívějších 70 žáků na současných 150 žáků.

Graf 15: Jste spokojeni s nabídkou zdravotních a sociálních služeb?

Zdroj: (vlastní zpracování)

V obci není ordinace žádného lékaře, do zdravotního střediska v rámci domu s pečovatelskou službou dojíždí praktický lékař, stomatolog a dětský lékař, který dojíždí do obce jednou měsíčně na hodinovou ordinační dobu. Z grafu je patrné, že v oblasti zdravotních služeb je nadále co zlepšovat. V komentáři občané nejvíce zmiňují nedostatečnou ordinační dobu praktické lékařky a chybějící ordinaci praktického dětského lékaře. Spokojenost se sociálními službami je kladná, ale vzhledem k tomu, že tyto služby většina občanů zatím nevyužívá, projevilo se to v grafu odpovědí „nevím“.

Graf 16: Souhlasíte s vybudováním dalšího zařízení pro seniory nebo se stavbou sociálních bytů?

Zdroj: (vlastní zpracování)

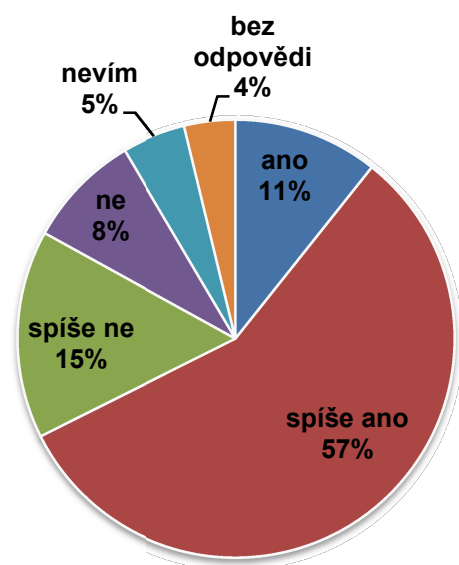
S dalším vybudováním zařízení pro seniory většina obyvatel souhlasí. Pravděpodobně je to tím, že si uvědomují, že všichni jednou zestárneme. Zcela zásadně odmítají výstavbu sociálních bytů.

Graf 17: Schází vám v obci některé služby?

Zdroj: (vlastní zpracování)

Téměř polovina odpovídajících je se stavem služeb v obci spokojena. Při odpovědi ano měli respondenti uvést, jaké konkrétní služby v obci postrádají. K této otázce se vyjádřilo 120 respondentů. Občané nejvíce postrádají nekuřáckou restauraci s nabídkou jídla během dne, pekárnu, opravnu obuvi, lékárnu a bankomat.

Graf 18: Jste spokojeni s bezpečností v obci?

Zdroj: (vlastní zpracování)

Obec Podolí spadá do teritoria Obvodního oddělení Policie ČR Šlapanice. Občané jsou s bezpečností v obci spokojeni, pouze okrajová místa (hřbitov, zastávky za obcí) uvádí jako častým terčem vandalismu. Obec Podolí zvažuje realizaci kamerového systému za účelem dohledu a prevence, především v místech vyššího potenciálu vzniku rizikových situací (např. škola, sportoviště, hřbitov).

V otevřené otázce „*Co se podle vás v obci v posledních letech podařilo?*“ se vyjádřilo 214 respondentů. Občané si nejvíce váží postavení nové mateřské školy a provedení rekonstrukce základní školy. Dále oceňují výstavbu domova s pečovatelskou službou a sportovní víceúčelové haly. Na dalších místech je dobudování splaškové kanalizace, zavedení optického kabelu a spokojenost s čistotou v obci a údržbou zeleně.

Naopak na otázku „*Co se nepodařilo?*“ se vyjádřilo celkem 205 respondentů. Občané nejsou spokojeni se stavem silnic a chodníků. Dále občanům chybí protihluková stěna u dálnice D1 a nedostatečné spojení dopravou přímo do obce. Méně připomínek bylo ke stavbě mateřské školy, hlavně k umístění blízko frekventované silnice.

Další otevřenou otázku „*Jaká je podle vás největší přednost života v obci?*“ zodpovědělo 202 respondentů. Jako největší předností života v obci občané uvádějí klidné, venkovské bydlení blízko přírody a současně s velmi dobrou dostupností města Brna a s tím spojené pracovní příležitosti. Váží si dobrých mezilidských vztahů, pořádaných kulturních a jiných akcí.

Na otázku „*Jaký je podle vás nejpálčivější problém života v obci?*“ se vyjádřilo 222 respondentů. Jako zásadní problém života v obci občané spatřují v mezilidských vztazích, hluku z dálnice a provozu přes obec, nevyhovujícím stavu komunikací a nevyhovující dopravu do Brna.

8.2 Rozhovor

Po zhodnocení dotazníkového šetření jsem přistoupil ke strukturovanému rozhovoru s kronikářem obce panem Čalkovským, který má přehled o situaci a dění v obci. Cílem rozhovoru bylo získání odpovědi na otázky vzniklé hodnocením dotazníkového šetření a objektivnější pohled na život v obci v širších souvislostech.

1) Jak vnímáte soužití starousedlíků a nově přistěhovaných obyvatel?

Jako pozvolné, což je ale logické. Hledání svého místa v cizím prostředí vyžaduje u každého nově příchozího určitý čas. Pokud by platilo, že první kontakty se navazují

především na sousedské úrovni, tak by stálo za zjištění, jak zapadli do nového prostředí ti, kteří se nastěhovali do stávající zástavby a jak se adaptovali ti, kteří našli svůj domov v nově budovaných satelitních sídlištích na okraji obce.

Je však skutečností, že mnozí noví spoluobčané jsou členy obecního zastupitelstva, nebo aktivně působí v místních spolcích. Občas se také objeví názor o rozkolech mezi starousedlíky a nově přistěhovanými, ale myslím si, že nebývá o nic větší než spory mezi starousedlíky.

Soužití obou skupin obyvatel je jen generační problém a chce tedy jen čas. Noví spoluobčané jsou převážně mladé rodiny, jejichž děti se v obci setkávají již od mateřské školky a ve volném čase působí v místních spolcích. Až dospějí, tak již "problému" staro–novousedlíci nebudou rozumět.

2) Myslíte si, že obyvatelé projevují dostatečný zájem o dění v obci?

Určitě ano. Svědčí o tom diskusní rubrika „Zeptejte se“ na stránkách obce. S velkým uspokojením pak mohu konstatovat, že výrazně ubylo osobních útoků a vulgarit. Kéž by to byl stoupající trend.

3) Využívají občané dostatečně nabízené služby a zařízení v obci?

V tomto směru hraje velkou roli poloha obce vůči Brnu, ve kterém pracuje a může tedy pohodlně využívat nabídky služeb většina občanů. Přesto by občané v místě uvítali „nekuřáckou restauraci, pekárnu, opravnu obuvi nebo lékárnou“.

4) Jak byste zhodnotil kulturní a společenský život v obci?

Po roce 1989 se kulturní a společenský život začal vracet "ke kořenům", což oživilo spolkovou činnost, a tak jsem v zápise do obecní kroniky mohl v roce 2015 zaznamenat 34 kulturně společenských akcí. Většinu z nich představily spolky ve vlastní dramaturgii a režii.

5) Jak hodnotíte spolupráci spolků mezi sebou, s obcí a jaký mají přínos pro obec?

Základní podmínkou existence spolku je jeho schopnost postarat se o ekonomické zajištění provozu. Vzhledem k tomu, že obec aktivity spolků podporuje, tak na jejich činnost v rámci svých možností přispívá. Tato spolupráce pak přináší svoje ovoce. Díky pořádání folklorních akcí povědomí o Podolí překročilo hranice regionu a v případě basketbalu i kontinentů.

Konkrétně basketbal je velké téma o spolupráci místních spolků. Parta dobrých kamarádů, která tímto sportem žila dlouhá léta se dostala do okamžiku, kdy se rozhodovalo o jeho dalším směřování. Proti sobě se postupně postavily dva názory. Jeden zastával myšlenku pojetí sportu opírající se o vlastní odchovance a postavenou

na dlouholetých osobních a kamarádských vztazích tradičního chápání spolkové činnosti. Dnes se v tomto spolku setkávají všechny věkové kategorie. Bývalí žáci základní školy nastupují v družstvu veteránů a rádi se vrací k zápisům ve spolkové kronice, kterou jako děti začaly v sedmdesátých letech psát.

Druhý spolek se zaměřil na cestu výkonnostního sportu. Postupem času, kdy se mohl opřít o podporu významného místního sponzora, mohl přivést zkušené trenéry, vybudovat úspěšný celek mužů hrající dnes v soutěži II. ligy a věnovat se i mládeži. Jedno její družstvo vybojovalo v roce 2015 na Mistrovství České republiky 3. místo. Samostatnou kapitolou tohoto spolku je družstvo žen, které se mimo běžnou soutěž navíc zúčastňuje turnajů v kategorii veteránek nad 35 let. Na tomto poli získalo titul mistryň Evropy (2014), mistryň České republiky (2015) a ve stejném roce i mistryň světa, pro který si zaletělo do Spojených států amerických. Tam do televizních kamer, aniž žádná z nich není ani přistěhovalá, hráčky hrdě prohlásily, že jsou z Podolí u Brna, na což kladly patřičný důraz.

Vztah obou výše uvedených basketbalových spolků byl po dlouhá léta víceméně chladný, ale ledy se přece jen hnuly. Již nějaký čas probíhá vzájemná spolupráce při práci s mládeží a v letošním roce, kdy podolský basketbal slaví 70. výročí svého vzniku uspořádají navíc společné akce.

6) Co by podle Vašeho názoru mohlo přispět ke zlepšení kvality života v obci?

Přestože máme dobře vybudovanou základnu, je stále co zlepšovat. Určitě průjezdnost obcí, urbanisticky vyřešit náměstí u kostela, provést rekonstrukci vozovek a chodníků na některých ulicích, vytvořit podmínky pro provozování některých služeb nebo se více věnovat podpoře spolkové činnosti.

7) Co se v obci v posledních letech povedlo a co naopak nepovedlo?

Po roce 1989 byly v obci vybudovány základní infrastruktury jejich nedostatek byl již pocíťován po dlouhou dobu. Byl zaveden plyn, vodovod, vybudována kanalizace atd. Později byl rozvoj obce zaměřen na další občanskou vybavenost. Byl postaven Dům s pečovatelskou službou, sportovní hala, mateřská škola, opravena a rozšířena budova základní školy nebo zásadním způsobem rozšířen sportovní areál. Všechny tyto investiční akce již delší čas slouží občanům a jejich kapacity jsou plně využity. Dodnes však mají i svoje odpůrce.

8) Jak celkově hodnotíte život v obci?

Život v obci hodnotím pozitivně a myslím, že patřím k většině, která zastává podobný názor. Velkou výhodou obce je na jedné straně její lokace v blízkosti Brna a na druhé

straně těsné sousedství s kouzelným přírodním prostředím lemujícím tok Řičky. Dále pak i to, že obec svým obyvatelům nabízí k životu poklidné prostředí vesnického charakteru. Vzhledem k tomu, že občanská vybavenost pokrývá takřka všechny potřeby občanů a je diskutováno již jen o jejím zkvalitnění, lze konstatovat, že život v obci je vnímán jako příjemný. Snad to potvrzuje i skutečnost, že si Podolí vybrali za svůj nový domov i obyvatelé nových satelitních sídlišť.

9 DISKUZE A ZÁVĚR

V diplomové práci byla řešena komplexní charakteristika obce se zaměřením na spokojenost obyvatel s kvalitou života v obci. Většina obyvatel je se životem v obci spokojena, ale je stále co zlepšovat.

Obec zaznamenává v posledních letech nárůst počtu obyvatel díky migraci. Do budoucna lze předpokládat nárůst počtu obyvatel a to díky blízkosti města Brna, dobré dopravní dostupnosti a vybavenosti obce. V obci se nachází mateřská a základní škola prvního stupně, dům s pečovatelskou službou, knihovna, sportovní hala, sokolovna, restaurace, pošta a tři obchody s potravinami a další. Obec má zavedené veškeré inženýrské sítě, které vyhovují současným potřebám. Jako nejpálčivější problém občané vnímají špatné mezilidské vztahy a hluk z dálnice. Naopak oceňují postavení nové mateřské školy a sportovní haly. Občané jsou rovněž spokojeni s čistotou v obci i nabídkou kulturních akcí. Toto potvrzuje i odpověď v rozhovoru s kronikářem obce, který uvádí, že v roce 2015 se uskutečnilo 34 kulturně společenských akcí. Mezi nejvýznamnější kulturní akce patřily plesy, hody, koncerty, divadelní představení, chovatelské výstavy, jarmarky, setkávání seniorů a další. Kulturní program zajišťuje obec v úzké spolupráci s jednotlivými spolky. Je to z důvodu toho, že obec nevlastní žádné kulturní zařízení. Tento problém se dá řešit smluvní dohodou o převodu části spoluvlastnictví sokolovny na obec, a tím by vznikla možnost spolufinancování rekonstrukce této budovy. Rovněž se nabízí možnost vybudování venkovního areálu pro pořádání kulturně-spoločenských akcí. Nejvhodnějším místem pro tento areál je plocha uprostřed obce před kostelem.

Pro sportovní aktivity je možnost využití prostorů sokolovny nebo obecní sportovní haly, která je vybavena pro volejbal, badminton, basketbal a gymnastiku. Největší hráčskou a diváckou základnu mají basketbalové týmy, které dosáhly úspěchů nejen na regionální, ale i na mezinárodní úrovni. Co se týče nabídky sportovních aktivit, v obci chybí hřiště pro starší děti a nedostatečná nabídka sportovních kroužků pro děti i

dospělé. Navrhoval bych vybudovat pumptrackové hřiště, které by bylo využíváno občany všech věkových kategoriích pro jízdu na kole.

Vedení obce a nově vzniklé spolky jakým je kulturní spolek Podolák a Slovácký folklorní spolek Zpěváček si zakládají na historii obce a místních tradicích. Prostřednictvím nich se buduje mezi obyvateli pocit přináležitosti k místu bydliště. Lidé se mohou na těchto kulturně-společenských akcích setkávat a poznávat, což může vést ke zlepšení mezilidských vztahů. Veškeré informace o společenském dění je uvedeno na webových stránkách obce a v místním zpravodaji, který vychází čtvrtletně a pravidelně se v něm objevují články o historii a tradicích obce. Díky tomu se i noví obyvatelé identifikují s lokalitou a snad se i více zapojí do jejího dění.

Jak je uvedeno v literární části, není lehké definovat co je a co není venkov. Zároveň se dá konstatovat, že rozdíl mezi městem a venkovem se postupně začíná smazávat. Výsledky hodnocení ukazují, že různé věkové skupiny obyvatel hodnotí kvalitu života podle svých současných potřeb, které se v budoucnu budou měnit. Pro budoucnost obce bude důležité, aby zástupci obce i občané projevovali dostatečný aktivní zájem na zlepšení života v obci ve všech směrech.

Výzkum prokázal, že i přes některé nedostatky je obec Podolí vhodným místem pro spokojený a kvalitní život. Mezi hlavní přednosti patří infrastruktura, vybavenost obce a její výhodná poloha k městu Brnu.

10 POUŽITÁ LITERATURA

ČALKOVSKÝ, Jiří. Podolí u Brna 1237-2007. OÚ Podolí u Brna. 2007.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, 595 s. ISBN 80-7203-124-4

HAVLÍK, Radomír. Úvod do sociologie. Vyd. 6., přeprac. Praha: Karolinum, 2015, 132 s. ISBN 978-80-246-2843-1

HOLEŠINSKÁ, Andrea. Mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu: sborník příspěvků [CD-ROM]. Brno: Masarykova univerzita, 2010-. ISBN 978-80-210-5372-4.

HUDEČKOVÁ, Helena a Michal LOŠŤÁK. *Sociologie I.: (úvod do sociologie a sociologie venkova)*. Vyd. 3. Praha: Credit, 2000, 93 s. ISBN 80-213-0592-4.

JANDOUREK, Jan. Sociologický slovník. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-7178-535-0

JEŽ, Jan. Vývoj využití zemědělského půdního fondu v katastrálních územích Bedřichovice a Podolí. Brno 2014, 42 s.

KOŠŤÁL, Zbyněk. Obnova venkova v Jihomoravském kraji. Diplomová práce FSS MU Brno 2007, 90 s.

MAJEROVÁ, Věra. Český venkov 2000: základní údaje. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, c2002. ISBN 80-213-0915-6.

MAJEROVÁ, Věra. Český venkov 2004: život mladých a starých lidí. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2005. ISBN 80-213-1281-5.

MAJEROVÁ, Věra. Český venkov 2005: rozvoj venkovské společnosti. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, c2005. ISBN 80-213-1274-2

MAJEROVÁ, Věra. Sociologie venkova a zemědělství. Vyd. 4., přeprac. Praha: Credit, 2009, 246 s. ISBN 978-80-213-0651-6

SEKOT, Aleš. Sociologie v kostce. Brno: Paido, 2002, 142 s. ISBN 80-7315-021-2

SLEPIČKA, Alois. Venkov a nebo město. Praha, 1981, 367 s.

ŠINDLÁŘOVÁ, Jana. Sociologie venkova a zemědělství: úvod do problematiky. 1.vyd. Brno: Vysoká škola zemědělská, 1993, 64 s. ISBN 80-7157-067-2

VÁLKA, Miroslav. Sociokulturní proměny vesnice: moravský venkov na prahu třetího tisíciletí. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 224 s. ISBN 978-80-210-3908-7

VAVROUCHOVÁ, Hana. Obnova venkova. Vyd. 1. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014, 111 s. ISBN 978-80-7509-187-1

VESELÁ, Jana. Sociologie. Vyd. 2. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2002, 96 s. ISBN 80-7194-479-3

WOKOUN, René, Pavel MATES a Jaroslava KADEŘÁBKOVÁ. Základy regionálních věd a veřejné správy. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 474 s. ISBN 978-80-7380-304-9

Internetové zdroje

BINEK, Jan a kol., Venkovský prostor a jeho oživení, GaREP, Brno, 2007, Základní metodickoteoretické poznatky z výzkumného úkolu MMR WB 29- 04

ČSÚ Český statistický úřad: Data Sčítání lidu, domů a bytů 2011, [cit. 2016-01-13].
Online dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31288&u=__VUZEMI__43__583634#>

ČSÚ Český statistický úřad: Vybrané statistické údaje za obec 2014, [cit. 2016-01-15].
Online dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__583634#>

MAŘÍKOVÁ, Pavlína. Deník veřejné správy 12.4.2005, [cit. 2016-01-25] online
dostupné z: <<http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6169068>>

PERLÍN, Radim. Venkov, typologie venkovského prostoru. In: Ministerstvo vnitra České republiky: Problematika malých obcí [online]. 1998 [cit. 2016-01-18]. Dostupné z: <www.mvcr.cz/soubor/perlin-pdf.aspx>

Podolí, [online], 2016. [cit. 2016-03-25]. Dostupný z: <www.podoliubrna.cz>

Regionální rozvojová agentura jižní Moravy [online]. Cestovní průvodce „Morava napoleonská“. 2012 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.morava-napoleonska.cz/userfiles/file/brozury/morava_napoleonska_cz.pdf>

Roketnice, mikroregion [online]. 2016 [cit. 2016-03-10]. Dostupný z: <<http://www.roketnice.cz/obce-mikroregionu-1/podoli/>>

Časopisy o sociologii

BAYONA-I-CARRASCO, Jordi a GIL-ALONSO, Fernando (2013), Is Foreign Immigration the Solution to Rural Depopulation? The Case of Catalonia (1996–2009). *Sociologia Ruralis*, vol. 53 [cit. 2016-02-23]. Dostupný z: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9523.2012.00577.x/abstract>>

BERNARD, Josef (2015), Community Satisfaction in Czech Rural Communities: A Multilevel Model. *Sociologia Ruralis*, vol. 55 [cit. 2016-02-26]. Dostupný z: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/soru.12060/abstract>>

ČIKIĆ, Jovana a PETROVIĆ, Marica. Rural Families and Households in Post-Socialist Transition: Serbian Experience. *Eastern European Countryside* [online]. 2015, vol. 21, [cit. 2016-02-18]. Dostupný z: <<http://www.degruyter.com/view/j/eec.2015.21.issue-1/eec-2015-0003/eec-2015-0003.xml>>

GORLACH, Krzysztof. Culture and Rural Development: Voices from Poland. *Eastern European Countryside* [online]. 2014, vol. 20, [cit. 2016-02-18]. Dostupný z: <<http://www.degruyter.com/view/j/eec.2014.20.issue-1/eec-2014-0001/eec-2014-0001.xml>>

HUIJBENS, Edward (2012), Sustaining a Village's Social Fabric? *Sociologia Ruralis*, vol. 52, [cit. 2016-02-23]. Dostupný z: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9523.2012.00565.x/abstract>>

KIETÄVÄINEN, Asta (2014), Narrated Agency and Identity of Settlement Farmers in the Changing Circumstances of Modern Society. *Sociologia Ruralis*, vol. 54 [cit. 2016-02-23]. Dostupný z: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/soru.12028/abstract>>

LINDBLOOM, Jana. A Far-reaching Shift in Argumentation: Parliamentary Debates on (post-)socialist Agricultural Cooperatives in the 1990s. *Eastern European Countryside* [online]. 2012, vol. 18, [cit. 2016-02-10]. Dostupný z: <<http://www.degruyter.com/view/j/eec.2012.18.issue-1/v10130-012-0005-8/v10130-012-0005-8.xml>>

MANEA, Gabriela a kol. (2013) Tradition and Modernity in the Romanian Rural Space. Case Study: the Arges Sub-Carpathian Foothills. *Eastern European Countryside* [online]. vol. 19, [cit. 2016-02-10]. Dostupný z: <<http://www.degruyter.com/view/j/eec.2013.19.issue-1/eec-2013-0007/eec-2013-0007.xml>>

MCAREAVEY, Ruth. (2012), Resistance or Resilience? Tracking the Pathway of Recent Arrivals to a 'New' Rural Destination. *Sociologia Ruralis*, vol. 52 [cit. 2016-02-24]. Dostupný z: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9523.2012.00573.x/abstract>>

PITKÄNEN, Kati a kol. (2014), Leisure Activities and Rural Community Change: Valuation and Use of Rural Space among Permanent Residents and Second Home Owners. *Sociologia Ruralis*, vol. 54 [cit. 2016-02-24]. Dostupný z: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/soru.12023/abstract>>

ŠIMON, Martin (2014), Exploring Counterurbanisation in a Post-Socialist Context: Case of the Czech Republic. *Sociologia Ruralis*, vol. 54 [cit. 2016-02-24]. Dostupný z: <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9523.2012.00576.x/abstract>>

VUJICIC, Milica. Local Initiatives for Rural Vitality and Social Inclusion: Some Experiences from Serbia. *Eastern European Countryside* [online]. 2013, vol. 19, [cit. 2016-02-10]. Dostupný z: <<http://www.degruyter.com/view/j/eec.2013.19.issue-1/eec-2013-0006/eec-2013-0006.xml>>

ZABLOCKI, Grzegorz. The State of Rural Sociology as Presented in Four Periodicals – Rural Sociology, *Sociologia Ruralis*, *Journal of Rural Studies*, *Eastern European Countryside* [online]. 2013, vol. 19, [cit. 2016-02-10]. Dostupný z: <<http://www.degruyter.com/view/j/eec.2013.19.issue-1/eec-2013-0002/eec-2013-0002.xml>>

11 SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obr. 1: Venkovské regiony podle hustoty zalidnění dle obcí s rozšířenou působností limit 150 obyv./km ²	16
Obr. 2: Typologie českého venkova podle potenciálu rozvoje.....	19
Obr. 3: Matice venkovské společnosti.....	28
Obr. 4: Umístění obce Podolí	33
Obr. 5: Obecní znak a prapor.....	35

Seznam tabulek

Tab. 1: Občanská vybavenost venkovských obcí v %.....	31
Tab. 2: vývoj využití půdy v obci Podolí.....	37
Tab. 3: Hodnocení kulturně-spoločenského vyžití	59

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v letech 1869 - 2014	40
Graf 2: Počet narozených a zemřelých v letech 2000 - 2014	41
Graf 3: Pohyb obyvatel v letech 2000 - 2014	41
Graf 4: Rozdělení obyvatel podle pohlaví a věku.....	42
Graf 5: Obyvatelstvo podle nejvyššího ukončeného vzdělání 15+.....	43
Graf 6: Obyvatelstvo podle národnosti	43
Graf 7: Obyvatelstvo podle náboženské víry.....	44
Graf 8: Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	45
Graf 9: Dojíždka obyvatel do zaměstnání	46
Graf 10: Vývoj volební účasti do obecních zastupitelstev	54
Graf 11: Meziroční vývoj rozpočtu obce Podolí	55
Graf 12: Obyvatelstvo podle rodinného stavu	56
Graf 13: Domácnosti podle počtu členů	57
Graf 14: Spokojenost s činností mateřské školy a základní školy.....	60
Graf 15: Jste spokojeni s nabídkou zdravotních a sociálních služeb?	61
Graf 16: Souhlasíte s vybudováním dalšího zařízení pro seniory nebo se stavbou sociálních bytů?	61
Graf 17: Schází vám v obci některé služby?.....	62
Graf 18: Jste spokojeni s bezpečností v obci?	62

12 PŘÍLOHY